

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre ... .. 36 kor.
Fél évre ... .. 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... .. 3 kor.

Nyiltéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és osanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 87.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, március 7.

Zárótűzünkben megghiusult
olasz támadás.

Budapest, március 6. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcátér:

Wolhyniában orosz előretörések
megghiusultak. Brzezanytól délre az
oroszok éjjeli rajtaütését visszavertük.

Olasz harcátér:

Az erős csapadék általában aka-
dályozta a harci tevékenységet és a
San Pellegrino völgytől északra is
megszakította a harcot. Ejjel ismét
aknatüzélést indítottak costabellof ál-
lásunk ellen. Az olaszok támadási ki-
sérleteit zárótűzünkkel megállítottuk. Az
ellenségnek a Colbricon ellen intézett
meglepi rohamát kézigránattal vissza-
vertük. Ma reggel az ellenség a Monte
Bief előtt nagyobb robbantást hajtott
végre, állásaink azonban sértetlenek
maradtak.

Délkeleti hadszíntér:

Nincs semmi jelenteni való. —
Höfer altábornagy, a vezérkari főnök
helyettese. (Miniszterelnökség sajtó-
osztálya.)

Visszavert

angol támadások.

Berlin, március 6. (Hivatalos.) A
nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harcátér:

A Somme jobb partján a tüzérségi
harc hevessége este felé fokozódott.
Az angolok pergőtűz után Boucha-
vesnestől keletre ismét támadtak. Tá-
madásukat visszavertük. Egy másik
támadásukat pedig tüzelésünkkel meg-
ghiusítottuk. A többi arcvonal szaka-
szokon a hófúvásban csekély volt a
tüztevékenység. Földérítőink, akik
megállapították, hogy a franciák ál-
lása Courriere erdő mellett az álta-
lunk ott elfoglalt vonalakkal szemben
húzódik, még 15 foglyot szállítottak
be.

Keleti harcátér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy
harcvonalai:

Az oroszok éjjeli támadása állá-
saink ellen Brzezanytól délkeletre
megghiusult.

József főherceg vezérezredes arcvon-
alán:

A Kelemen-hegység lejtőin az Er-
dős-Kárpátok déli részében több orosz
századot, amelyek élénk tüzelés után
állásainkat megtámadták, visszavertük.

Mackensen vezértábornagy hadsere-
gének arcvonalai:

A helyzet változatlan.

Macedóniai harcátér:

Az Ochrida és Presba-tó között
egy francia tábori őrsön rajtaütöttünk
és elfogtuk. Ludendorff, első főszállás-
mester. (Miniszterelnökség sajtóosz-
tálya.)

Holdas éj az Adrián.

Ha volna fenn, egy másik bolygón,
egy elképzelt és tökéletes világ, amely-
nek fiai a technikai tökéletesség tük-
reiben szemlélhetnék borzadózva a
Föld óriási háborúját: éles ítéletük
bizonyára kedvező véleményt formálna
hadviselésünk gyönyörű eredményei-
ről. Mosolyogva szemlélnek a hóri-
horgas és arrogáns jenki agitációját,
aki aranyait féltve, fenyegetődzik az
elválasztó óceánon át. A békés Mars-
lakók talán azt sem tudnák, hogy egy
nagy köztársaság elnöke, ez a pepita
nadrágos — — — — — férfiú, ki szó-
noklatokat mond a tengerfenékre akar
leszállani a — mások ellensége után.

Ezzel szemben megelégedéssel ál-
lapíthatná meg az idegen bolygó em-
bere, hogy milyen keveset beszélnek
a központi hatalmak dignitáriusai a
szóltanul milyen hatalmas tetteket haj-
tanak végre. A pöffeszkedő Anglia
minden nappal kisebb lesz, a korán
bejelentett nyugati offenzíva terminu-
sát hivatalosan kitolják, mert — előre
nem látott akadályok miatt — nem
lehet megkezdeni a látványosságot. A
Marslakó tudja, hogy ez az előre nem
látott akadály — a tengeralattjárók
eredménydus munkája, amely meg-
nehezítette a francia földön küzdő an-
gol hadsereg utánpótlását, munició és
emberanyag kiegészítését.

S míg fenn északon Németország
végez ellenségeivel, a déli vizeken az
osztrák-magyar haditengerészet csi-
nálja a tengeri háboru legszebb had-
műveleteit. Háromszoros túlerővel
szemben nemcsak sakkban tartja az
olasz haderőt, hanem elzárja a világtól
az egész talján szigetét. Oda bi-
zony csak a tollszárnyu és a gép-
madár repülhet be. A tünde kis osz-
trák-magyar buvárhajók úgy eszik az
olasz hajókat, mint a halak a tengeri
kukacot. Pedig ez még csak a kezdet.
Most jön a tavasz: a tengeralattjárók
igazi ideje. Jönnek a holdfényes
gyönyörű adriai éjszakák, amelyek
láthatatlanná teszik a periszkópokat,
de menthetetlenül elnyelnek minden
olasz kereskedő hajót. Erre bizony-
ság a mi haditengerészetünk vitéz-
sége és törhetetlen szelleme. És amint

növekedni fognak az év napjai, úgy
fogynak el lassankint a büszke olasz
uszó várak . . .

Mert mi keveset beszélünk, de
annál többet cselekszünk. Ezt már a
Mars bolygó lakói is belátták, csak a
mi ellenségeink nem. Mit se tesz,
majd belátják ezt nemsokára ők is... (:))

LEGUJABB.

Ejjel 2 óraker érkezett
telefonjelentés.

Ujabb politikai betörés
egy német konzulátuson.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Karlsruhe. Az Havas-ügynökség je-
lenti Newyorkból: A német konzulátus
épületében Cuzimasban betörték és fon-
tos iratokat vittek el.

Frankfurt, Newyorkból jelentik: A
mexikói ügy kevés változást idézett
elő. A Newyork Sun kijelenti, Was-
hington diplomatáinak véleménye
szerint Németország igyekezete, hogy
háboru esetre új szövetségeseket ke-
ressen magának, nem kifogásolható.

Frankfurt, Bernből jelentik: Ame-
rika az entente alattvalók védelmét
Kuba szigetén átvette és ezzel az
ürüggyel új amerikai tengerész csapa-
tokat tettek partra Quatemalában.

Hága. Az United Press jelenti Ho-
bokenből: Bombamerénylet miatt le-
tartóztatták Kord Ferenc nevű egyént,
akinél nagyobb mennyiségű bombát
találtak. Altitólág Wilsont akarta lég-
be röpíteni. Newyork közelében levő
kikötők ellen merényleteket követett
el. Szállodai szobájában több kész
bombákat találtak és a titkos rendőr,
aki letartóztatta, kijelentette, hogy
Kord ezeket Wilsonnak küldte volna
el, ha le nem tartóztatják.

Karlsruhe. Newyorki jelentések sze-
rint Wilson elnök már megkapta a
délamerikai államok jegyzékét a né-
met összeesküvésre vonatkozólag. A
jegyzék meleg szavakkal emlékezik
meg az Egyesült Államokról, az ösz-
szeesküvés felett megbotránkozását
fejezi ki. A kormány legközelebb
okiratot tesz közzé, mely a német
ügynökök tevékenységét Kubában és
Mexikóban feltárja. Bryan csatlakozá-
sát Wilson politikájához, hivatalos
körökben, annak a változásnak tud-
ják be, amely pacifista körökben
történt.

Hágából jelentik: Egy felfegyverzett
amerikai muniólos hajó szombaton hagyta
el Boston kikötőjét és Liverpoolba indult.

Hegedüs Ede alezredes bűnügye.

— A nagyszabeni hadbírószék nyilvános tárgyalása Aradon. — A vádak ismertetése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma délelőtt fél kilenc órakor kezdette meg a nagyszabeni cs. és kir. hadosztály bíróság főtárgyalását Hegedüs Ede huszáralezredes, volt aradi térparancsnok, majd állomásparancsnok bűnügyének. A nagyszabeni katonai parancsnok parancsára a nagyszabeni katonai ügyész Hegedüs Ede alezredes ellen emelt vádját öt pontban foglalta össze:

Öt vádpont.

1. A nyilvános erőszak büntetése vádja, amely a katonai büntető törvénykönyv 376. §-ába ütközik.

2. Hivatali és szolgálati hatalommal való visszaélés büntetése vádja, amely k. b. t. k. 380 §-ába ütközik.

3. Megvádolja szolgálati szabályzat mellőzésének büntetése vádja a k. b. t. k. 284. és 285-dik és ezzel összefüggően az emberi élet biztonsága ellen elkövetett bűntettel a k. b. t. k. 599 §. alapján.

4. Egy nyilvános hatóság megsértésének vétségével az 1862-dik évi 5. t. e. értelmében.

5. A szolgálati szabályok mellőzésének vétségével általánosságban a k. b. t. k. 277. és 281 §-a értelmében.

Megalakul a bíróság.

A hadosztálybíróság, amely Jón Jenakie vezérőrnagy elnöklésével tartja üléseit, a következőképpen alakult meg. Tárgyalásvezető Hummel Ferenc alezredes hadbíró. Tagjai: Vecsei Béla ezredes, Prámersberger Ferenc alezredes, Venczel Károly alezredes. Póttagok: Knecht Károly alezredes, Krsevanyi Agoston alezredes. A vádat Braun Rudolf dr. főhadnagy hadbíró (polgári életben bécsi ügyvéd) képviseli, míg a vádlott védője Munteán Viktor dr. nagyszabeni ügyvéd. Jegyzőkönyvvezető Dürr Albert dr. Hegedüs alezredes eme bűnügyét azért tárgyalja a nagyszabeni hadosztálybíróság, mert mint már a katonai ügyészség egyik vádpontjából látszik, nyilvános hatóság megsértésének vétsége miatt is vádat emeltek ellene. Ez amiatt történt, mert Hegedüs Ede az ellene beadott följelentés adatai alapján eljáró temesvári hadosztálybíróság vezetője, Csika József alezredes hadbíró és Sachter Frigyes dr. főhadnagy hadbíró, vizsgálóbíró ellen panaszos memorandumban fordult a hadügyminiszterhez és mint alább részletesen ismertetendő panaszában elmondja, őket eltozottsággal illeti. Ezért a hadügyminisztérium a nagyszabeni hadosztálybíróságot delegálta a főtárgyalás megtartására.

Az aradi vár egyik épületében gyülekezik reggel 8 órakor katonai pontossággal a bíróság. Legelső, aki megérkezik Jón tábornok, majd utána Hummel tábornoki díszben, kitüntetéssel, szolgálati övvel, alezredes hadbíró és a bíróság többi tagjai. Minthogy Aradon az új katonai perrendtartás értelmében csak dandár-bíróság működik, hadosztálybíróság nem, hirtelen kellett berendezni a tárgyalási termet erre az alkalomra, és azért csak kis térigotat helyiségek állanak rendelkezésre, úgy, hogy a bíróság vezetője többször is hangsúlyozza a tárgyalás folyamán, hogy ezektől az apró hiányosságoktól el kell tekinteni és minthogy 18 tanut idézett be a vád és a védelem, noha ezeknek nagyrésze nem jelen meg, a tárgyalás megnyitására mégis zsúrolásig megtart mind a három szóba.

A nyilvános tárgyalás megkezdése előtt jó félóraig tanácskozott a bíróság és elvégezte azokat a formalitásokat, amelyek nem a nyilvánosság előtt folynak le. Az előszobában tartózkodik Hegedüs Ede alezredes is, akit mint régi ismerőst üdvözlnek régóta nem látott aradi barátai. Az alezredes botra támaszkodva jár, mert erős reuma bántja, arca azonban piros pozsgás, noha szemei elárulják, hogy a másfél évig tartó vizsgálatjal járó izzalmak, erősen megviselték.

Hegedüs alezredes bírái előtt.

Fél kilenc után néhány perccel feltárlanak annak a teremnek az ajtóit, amelyben a bíróság elhelyezkedett és Hummel alezredes hadbíró, a tárgyalás vezetője a következőképpen szól:

— Megnyitom a hadbírószék mai napra kitűzött főtárgyalását. (A tárgyalás nyelve német és ezért a magyar és másnyelvű tanúk kihallgatása céljából tolmácsot alkalmaznak.) A megnyitás bejelentését a bíróság és a felek, valamint a megjelent közönség, állva hallgatják meg. Ezután elfoglalja mindenki a helyét, amire a tárgyalás vezető parancsot ad Dürr dr. jegyzőnek, hogy olvassa fel, kinek a főtárgyalását készül lefolytatni a hadbírószék?

— Hegedüs Ede nyugalmazott alezredes, volt aradi állomásparancsnok elleni főtárgyalás tartatik meg, hivatalos hatalommal való visszaélés és zsarolás vádja miatt, mondja Dürr dr.

— Figyelmeztetem az alezredes urat — mondja a tárgyalásvezető a vádlottnak, — hogy alezredes ur jegyzeteket készíthet az itt hallottakról, kérdéseket intézhet, de arra kérem, viselkedjen higgadtan, a beszélőket ne szakítsa félbe. Méltóztassék helyet foglalni. A hadbírószék áttér vádlott személyi adatainak megállapítására.

— Születtem Pécsen, 1855 december 18-án, odaváló illetőségű vagyok. Hat gimnáziumosztály elvégzése után mint három éves önkéntes csapatszolgálatot végeztem, majd tiszti iskolát. Ennek befejezése után a csapatnál szolgáltam, ahol őrnagy lettem, ekkor nyugalomba vonultam. 1911-ben jöttem Aradra, mint térparancsnok, ahol alezredessé léptem elő, majd 1914-ben a háború kitérése alkalmával állomásparancsnok lettem.

A személyi adatok jegyzőkönyvbe vétele után a tárgyalást vezető alezredes felszólítja a bíróság tagjait, hogy tegyék le az esküt. Ő maga felolvassa az eskümintát és utána minden egyes bíró, tábornokon kezdve, három ujját égfelé emelve így szól: *Isten engem úgy segítjen!*

Ezután döntött a bíróság ama igen fontos kérdés felett, vajon a modern szellemben megalkotott katonai büntető perrendtartás értelmében nyilvánosnak mondja-e ki a bíróság a főtárgyalást. Minthogy erre vonatkozólag a felek, a vádlott, az ügyész és a védő tehetnek előterjesztést, felszólítja őket a tárgyalásvezető előfeltételeiknek megtételére.

Ugy a vádlott és az ügyész, mint a védő a nyilvános tárgyalás megtartását kérik,

amit a bíróság rövid tanácskozás után el is rendel.

Hummel alezredes ezután áttér a 108 beidézt tanu megjelenésének megállapítására, ami igen sok időt vett igénybe, mert tekintettel a háborús viszonyokra, a tanuknak egy jó része a fronton van, másrésze nem volt feltárlható.

Minden egyes alkalommal szükséges volt annak megállapítása, hogy a hadbírószék törvénynek megfelelően megidézte a tanut és a bíróságnak be kellett mutatni azokat a jelentéseket, amelyet a tanu meg nem jelenhetéséről a hatóságok küldöttek. Minthogy a tanuk igen nagy része szerb, Novák József tűzértőhadnagyot rendelte ki a katonai parancsnok szerb tolmácsul, aki a betegágyból kelt ki, hogy a parancsnak eleget tegyen. Azonban alig tartózkodott fél órát a tárgyalóteremben, rosszul lett és ezért a bíróság feloldotta öt funkciója teljesítésétől és elbocsátotta. A tárgyalást vezető alezredes kioktatta a tanukat kötelességeikre, figyelmeztette őket a katonai törvénykönyvnek a tanuzásról szóló szakaszaira és az ügyész kérelmére még arra is figyelmeztette őket, hogy a tárgyalás ideje alatt sem a vádlottal, sem annak védőjével nem érintkezhetnek.

— Van-e valami előterjesztésük a feleknek, kérdezte Hummel alezredes sok tanu megjelenése elmaradásának kapcsán.

Az első párbaj.

Braun dr. katonai ügyész: Minthogy igen súlyos vádakkal illeti a katonai ügyészség a vádlottat, továbbá, mert igen nagy összeg pénzbe kerül ennek a tárgyalásnak a lefolytatása, szükségesnek tartom, hogy a tanuk megjelenésére vonatkozólag előterjesztést tegyek. Azt látom ugyanis, hogy a vád leglényegesebb tanui Vraciu dr. törzsorvos, Teodorovits dr. főorvos, Schattentroh dr. bécsi egyetemi tanár, akik az aradi internáltak táborának orvosai voltak, továbbá igen sok itt internált szerb pap és tanár, akiket tanuként kértem beidézni, nem jöttek el. Szóval a legintelligensebbek és eme bűnügyben a legtöbbet tudók nincsenek itt. Kérem, hogy a bíróság minden áron idézze meg őket és gondoskodjék róla, hogy a főtárgyaláson meg is jelenhessenek.

— Van-e a védő urnak megjegyzése erre — kérdezte a tárgyalást vezető.

Munteán dr. védő: Érdekes, hogy míg az ügyész ur a bíróság megalakulása alkalmával, még a tárgyalást vezető alezredes hadbíró ur kizárását is kérte a tárgyalásból, mert elfogultságot tételezett föl nála és hajlandó lett volna a főtárgyalás elhalasztására, addig most sürgetőleg lép föl, a meg nem jelent tanu megidézése céljából. Csupa olyan tanu kér megidézni, akiket az ügyészség mint terhelően vallókat a maga vádjainak megerősítésére óhajt itt megjelentetni. Tisztelettel kérem, hogy a bíróság mérjen egyenlő mértékkel és a védelem tanuit, minthogy azok közül igen sokan hiányoznak, ugyanilyen módon sürgetően idézze meg és állíttassa elő.

A tárgyalást vezető felfüggeszti az ülést, a bíróság tanácskozásra vonul vissza.

Az ülés újabb megnyitása után a tárgyalást vezető alezredes kihirdeti, hogy a bíróság nem adott helyt a vád előterjesztésének egész terjedelmében, mert magából a vádiratból is kitűnik, hogy az ügyészség arra a törvényes álláspontra helyezkedik, amely a büntető törvénykönyvben határozottan ki van mondva: „amikor a tanu nagyon fontos okokból — ilyen a háborús frontszolgálat — megjelenni nem tud, akkor vallomásának felolvasásával is megelégedhetik a bíróság”. Tehát nem látja szükségét annak, hogy az itt internálva volt szerb papok és tanarok újból megidéztesse és előállíttassanak, mert vallomásaikról felvett jegyzőkönyvek az iratok közt vannak, különben is megidéztesse törvényes módon történt meg. Vraciu dr. törzsorvos állítólag meghalt és eziránt a bíróság illetékes helyre kérdést fog intézni. Teodoro-

Vias főorvos lakóhelye ezidőszereint ugyan még nem ismeretes, de az ő megjelenése iránt is megtörténtek az intézkedések. Ha a bíróság azt látja a tárgyalás folyamán, hogy Schattenfroh dr. tanárra, — aki annak idején, mint a hadügyminiszterium kiküldöttje Bécsből Aradra jött, hogy az internált tábor egészségügyi viszonyait tanulmányozza, — szükség lesz, akkor megjelenése iránt intézkedés történik.

Erre elegendő idő áll rendelkezésre, mert a beküldött orvosi bizonyítvány szerint a professzor most beteg és valószínűleg március 20-án előtt nem jöhet, de valószínű, hogy a tárgyalás akkor még nem fejeződött be és így kihallgatása még ez idő után is lehetővé válik.

Az ügyész fenntartotta magának a jogot arra, hogy a bíróságnak emez intézkedéseivel szemben *semmisségi panaszt* jelentsen majd be. Ezt tudomásul vették és elrendelte a tárgyalásvezető a vádirat felolvasását, arra kérve a vádlottat, hogy azt figyelemmel hallgassa végig. A 24 oldalra terjedő vádiratot, amely 1916. december 12-én kelt, Dürr dr. jegyző olvasta fel és a következőkben ismertetjük:

— Hogedüs Ede született 1838-ban Pécsen, Baranyamegyében, Magyarországon, pécsi illetőségű, római katolikus, hivatásos tiszt. 1874-ben soroztatott, büntetlen előéletű, fejelemi uton büntetve:

Mi történt az internáltak táborában?

1. „Mint az aradi internált tábor és katonai állomásparancsnok, 1914. augusztus közepétől, 1915. január végéig az internált táborokban történt szemléi alkalmával az internáltakat ismételtelen *súlyos testi büntetésekkel fenyegette meg azzal a céllal, hogy kicsikarja tőlük a panaszok abbahagyását*, amelyet ezek a táborban uralkodó viszonyok miatt emeltek és hogy elnyomja ama kérelmeket, amelyek eme állapotok megszüntetésére irányultak. Eme fenyegetések alkalmasak voltak arra, hogy a megfenyegetettek, tekintettel a viszonyokra és azok egyéniségére, valamint a bekövetkező baj komoly voltára, alaposan megfélemlítenek.”

2. „1915. januárjában az internált tábor részére történt husszállításnál megessett szabálytalanság leplezésére, — minthogy az 1915. január 22-én szállítandó ezer kilogramm husmennységéből százhatsvan kilogramm hiányzott — parancsot adott hamis jegyzőkönyv felvételére, amely azt tartalmazta, hogy a hussellenőrzésnél használt mázsa rossz és ezt a jegyzőkönyvet alája rendelt katonai személyekkel iratta alá; ilyen módon visszaélt szolgálati hatalmával és az államot anyagilag, továbbá azáltal, hogy az állam bünvádi üldözés jogát is megakartta hiúsítani, megkárosította.”

3. Abban az időben, míg mint az aradi internálttábor parancsnoka működött:

a) ámbár tudomása volt arról, hogy az internált táborban rossz egészségügyi viszonyok vannak, nem vette figyelembe az orvosok jelentését és az internáltak panaszát és nem tett semmi intézkedést a bajok megszüntetésére, úgy, hogy több halálesetet és az embereknek súlyos megkárosítását okozta.

b) Nem intézkedett, hogy a hadügyminiszterium által küldött, az internált táborok berendezésére vonatkozó parancsokat, amelyek az internáltak célirányos elhelyezését és ellátását biztosították volna, végrehajtsák és nem akadályozta meg, hogy az alája rendelt foglárók ne járjanak el az internáltakkal szemben nyereszkezesi vágyon alapuló és az internáltak személyes szabadságát és testi épségét is fenyegető módon.

e) Elmulasztotta a husszállítás ellenőrzését, és az állam a minőségileg és mennyiségileg rosszabb husszállítás által anyagi kárt szenvedett;

d) Mint előjáró nem fordított kötelességszerű figyelmet arra, hogy alantassai teljesítsék a magasabb helyről kapott szolgálati parancsot és nem alkalmazta a rendelkezésre álló eszközöket a mulasztások megtorlására, hogy a parancsok föltétlenül végrehajtsanak. Ezek a kötelességmulasztások igen nagy károkat okoztak.”

Memorandum a hadügyminiszterhez.

4. 1916. június 1-én a tomasvári cs. és kir. hadosztálybíróság ellen a hadügyminiszteriumhoz küldött panaszában sertő kirohanásokat intézett a bíróság vezetőjének Coika József alezredes hadbíróra, és a vizsgálóbíróra Sachter Frigyes dr. főhadnagy hadbíróra hivatásos működése ellen. És pedig a következő kitételek által:

a) a panaszirat több helyén előforduló ama szemrehányásával, hogy ügyét elhúzzák és ez már tudatosan történik. b) A hallatlan és példátlan elfogultság miatt. c) Azáltal, hogy a bíróság vezetőjének a következő nyilatkozatot adja a szájában: „ő excellenciája (a katonai parancsnok) neki nem parancsol.” d) A panaszirat ama kitétele által: Pitaval hihetetlen rémgényeiben nem történhetik az meg, ami egy kulturállamban velem történik. e) Azzal a mondattal, hogy „a kihallgatás egészen hézagosan történt.” f) A a következő mondatokkal: „nem hiszem, hogy őszegyeztethető legyen a törvényszék komolyságával az az indoklás, amelylyel ama kérelmet, hogy hallgassanak ki, elutasították. Kijelentettek előttem, hogy nem hallgathatnak ki, mert a törvényszék az ügyről egyáltalában nincs informálva és a hadbíró nem is tudja, hogy milyen kérdéseket intézzen hozzá. Tehát az én ügyem még ismeretlen és csak ellenőre Coika alezredes hadbíró igazságosnak és emberiesnek találta, hogy ellenem, egy törzstiszt ellen, letartóztatást hozzon javaslatba.” g) a következő mondatok által: „vajjon van még itt a lelkiismeretnek, vagy a kötelességtudatnak szerepe? Eme kötelességörzetnek teljes hiánya magyarázza meg stb.” h) ezzel a mondattal „egy katona nevet ezen a tudatlanságon”, i) azzal a nyilatkozattal „hogy ő mint bíró nem érzi azt a kötelességet, hogy a valódi tényállást precizirozza”, és „hogy az én tiszta ügyemet egy osztrák-magyar Dreyfuss-ügygyé teszi”, k) azzal a nyilatkozattal, „miután egy hadbírónak elfogultságától és durva bánásmódjától semmi jót nem remélhetek stb.” l) azzal a nyilatkozattal: „ha egy hadbírónak pártossága és humanizmus hiánya, vagy tapasztalatlansága közönyösen azt kívánja, vagy óhajtja stb.” m) azzal a nyilatkozattal „vajjon nem kell-e azt bennem, hogy Oroszországba kerültem, ahol kihallgatás nélkül Szibériába jut az ember stb.” n) azzal a mondattal: „a bíróságnak egész halasztó eljárása rosszabb, mint egy irreális cégé stb.” o) azzal a mondattal: „mert az igazságszolgáltatás egy hadbírónak hallatlan közönyösége következtében az elképzelhető legrosszabb”, p) azzal a mondattal: „ennek a törvényszéknek, illetve vezetősége eljárása következtében nem hiba történt, hanem bünt követtek el minden emberi érzés legelemibb követelményei ellen”.

Végül q) ezzel a mondattal: „Gábor főhadnagy azt állítja, hogy Coika alezredes hadbíró több tiszt előtt a hazaáruló internáltakat megnyugtató jobb jövőt és megszabadulást kilátásba helyező, jellemezhetetlen hazafiatlan beszédet tartott, hazafiaknak nevezte őket és felszólította, hogy ellenem valljanak.”

5. Megengedte, hogy Lenkey György tizedes, aki az internált táborba mint foglár volt kivonnyelve — szándékosan engedte meg — fényképfestéssel foglalkozzék. És ezáltal türe, hogy hadbavonulásra kötelezett harcos, aki kintestári ellátásban van, tulajdonképeni hivatásától elvonassék és privát szolgálatra használtassék fel.

Az ügyész indokai.

Az ügyész eme felsoroltak alapján Hogedüs Ede ellen a már fentebb említett szakaszokba utkozó büncselekmények miatt az ugyancsak már említett öt rendbeli vádat emelt és javaslatba hozza, hogy a hadbíró a k. b. t. 382., 396. és 397. szakaszai szerint büntesse meg.

A vádirat ezután a nyomozás során kihallgatott tanúk vallomása alapján nagy részletességgel sorolja fel az aradi internált táborokban előfordult eseményeket, megbetegedéseket, rágalgályokat, elhalálozásokat. Rámutat arra, hogy miért volt rossz az elhelyezésük, az élelmük az internáltaknak, miért volt rossz a bánásmód.

A vádirat bő kivonatban idézi a hadügyminiszteriumnak több rendbeli leiratát, amelylyel elrendeli, hogy a politikai szempontokból letartóztatásba helyezett egyének bánásmódja, ellátása legyen *humánus*,

„Ez nemcsak az állam tekintélyének kérdése — szól a miniszteri leirat — hanem a viszonyosság is föltétlenül megköveteli, hogy mindent elkövessünk, hogy a haditegelyek és az internált külföldiek sorsát megkönnyítsük annyira, amennyire ezt tehetjük. Messzemenő egészségügyi gondoskodás, különösen fertőző betegségek elleni védelem, az őnlentartásnak határozott parancsa. A katonai parancsnokok utasítanak, hogy mindent tegyenek meg, ami alkalmas arra, hogy megelőzze a jogos panaszt. Tekintettel kell lenni az időjárásnak megfelelő ruházatra és elhelyezésre, elégséges alsóruhára, takaróra és bennőten kell gondoskodni, hogy otthoni életmódjukat, amennyire lehetséges, itt is folytathassák. Különösen ügyelni kell arra, hogy az élelem elkészítésére maguk az internáltak betolyhassanak.”

A vádirat ezek után megszólaltatja az egyes tanukat, akik elmondják, hogy miért volt rossz az elhelyezésük, miért volt rossz az élelmük és milyen mulasztások történtek a tisztálkodás, a ruházkodás, a fűtés, világítás és szellőztetés terén. Az ügyész mind eme mulasztások alapján megállapítja, hogy járványnak kellett keletkeznie és nem is maradt el, mert vérhas és kiütéses tífusz lépett fel és mindezek a bajok nem indították a vádlottat arra, hogy javításokat eszközöljön, sőt még csak egy járványkórház felállítását sem tartotta szükségesnek.

A vádirat ezután ismerteti Vessely Ernőnek a boszniai-hercegovinai tartományi kormányának 1915. márciusában Aradra küldött kiküldöttének jelentését, aki beszámolva tapasztalatairól, hivatkozik Vráciu dr. törzservosnak a vádlotthoz intézett írásbeli jelentésére is, amelyben a törzservos javaslatba hozta, hogy az internáltakat, vagy legalább azoknak nagyrészét távolítsák el azokról a helyekről, ahol elhelyezték őket. Az ügyész vádjá szerint a vádlott a törzservosnak eme beadványát ad akta tette. Ugyanigy járt el Teodorovics dr. főorvos beadványával is, aki a himlőjárvány alkalmával rámutatott az internáltak elhelyezésének tarthatatlanságára.

A vádlott azzal védekezett, hogy a rendelkezésre álló hely az internáltak számánál fogva

nem volt alkalmas egészségügyi intézmények létesítésére, továbbá, hogy az internáltak leírásai túlzottak és hogy nem volt tudomása azok rossz állapotáról. Az ügyész eme védekezést nem tartja elfogadhatónak.

„Zsivió Kapitán Lachmann.”

Majd rámutat arra, hogy amikor 1915. januárjában Lachmann Frigyes százados lett a tábor parancsnoka, azonnal megváltoztak a viszonyok, rögtön javult az egészségügyi állapot, csökkent a halálozás, úgy, hogy mikor Vessely Örnagy a boszniai, hercegovinai országos kormány kiküldöttje 1915. áprilisában újra eljött Aradra, azt jelentette, hogy az internáltak helyzete tetemesen javult és új parancsnokukat jó sága és gondossága miatt tisztelik és kilátás van arra, hogy teljesen rendezett viszonyok lesznek. Elmondja az ügyész, hogy mikor Ceika alezredes hadbíró Temesvárról a nyomozás kezdetén 1915. augusztusban az összegyűlt internáltak előtt kijelentette, hogy az előbbi bajok az új parancsnok alatt tetemesen javultak, de még javulni fognak, száz torokból hangzott föl a kiáltás: „Zsivió, goszpodin Kapitán Lachmann.”

Az ügyészi vádirat ezután részletesen foglalkozik az internált táborban alkalmazott fogláróknak üzelmeivel és azt igyekszik bizonyítani, hogy ezek kihasználva az alájuk rendelt internáltak helyzetét, azoktól jogtalan anyagi előnyt igyekeztek kicsikarni, különböző szükségleti cikkek bevásárlásánál túlmagas árat számítottak nekik, a táborban berendezett kávéházban óriási drágaság uralkodott, nem volt árjegyzék és mikor az internáltak a vár területén lévő másik kávéházba akartak menni, mert nem voltak megelégedve a drága és rossz élelemmel, akkor ezt nem engedték meg nekik, sőt hogyha valamelyik internált a kávéházba akart menni, akkor ezért a fogláróknak kellett fizetnie. Sőt még azt is megfizettette egy foglár magának, ha jobb fekvőhelyet adott valamelyik internálnak.

Majd rátérve az ügyész a fuvarszállítás ügyére, kijelenti, hogy a szállító a hiányt azonnal pótolta. Elmondja, hogy Neudenbach Ödön önkéntes tizedes megtagadta az esetről felvett jegyzőkönyv megírását, mert meg volt győződve arról, hogy az nem tartalmazza a valóságot. Nem is írta alá a jegyzőkönyvet.

Végül a hadügyminisztériumhoz intézett panaszok elbírálásánál az ügyész azt mondja, hogy csak azért nem emeli a rágalmozás súlyosabb vádját, mert a memorandum nem tulajdonít a temesvári hadosztálybírósnak büncselekményeket, és az ott felsorolt krimenek nem merítik ki a rágalmozás kritériumát. Az az állítás, hogy Ceika alezredes hadbíró, mikor Aradon megjelent az internáltak közt, tisztok jelenlétében hazafiian beszédet tartott és őket hazafiian nevezte, továbbá a vádlott elleni vallomásra szólította föl, nem jelenti, hogy a vádlott büncselekményvel vádolná az alezredes hadbíró, mert hazafiian beszédek általánosságban nem jelentenek hazaárulást, vagy közbotrány okozás büncselekményét, amíg azok nem izgató tartalmúak. Minthogy a vádlott a bíróság tagjait hivatalos minőségében támadja meg, a becsületsértés vádjára sem volt ellene emelhető.

Összeesapás ügyész és védő közt.

Körülbelül egy óra hosszúra tartott a vádirat ismertetése, illetve felolvasása és ennek befejeztével Hummel alezredes hadbíró a tárgyalás vezetője a következőket mondotta:

— Minthogy a katonai ügyészség a vád első pontját illetőleg nem sorolja fel tételenként azon internáltak neveit, akikkel szemben az általános zsarolás és megfélemlítés meg-

történt és minthogy nem elég precíz az általános vád, szükségesnek tartja, hogy az ügyész eme hiány pótlására felszólítsa.

Braun dr. ügyész kijelentette, hogy ebben a pillanatban nincs abban a helyzetben, hogy a bíróság kivánságának nyomában eleget tehesen és ezért kérnie kell, hogy neki az aktákat becsássák rendelkezésére, mert azokból minden egyes konkrét esetben megtudja mondani, hogy ki az a körülbelül száz főre rugó ember, akikkel szemben a vádlott a terhére rótt cselekményt elkövette.

Munteán dr. védő az ügyész eme kijelentésével kapcsolatosan megakarja állapítani, hogy a vád nem elég alapos és már erre most rá akar mutatni. Legalább is fura, hogy amikor az ügyésznek elég alkalma lett volna, hogy minden egyes esetben a büntetendő cselekményt és azt a személyt, akivel az elkövetett megjelölje, akkor azt nem tette meg. A bíróság — véleménye szerint, nem tehet eleget az ügyész kérelmének. A nem elég alapos vádirat legjobban bizonyítja a vádak gyengeségét. Privátim nincs kifogása, ha átengedik az iratokat, de mint hivatalos határozat meghozatala ellen tiltakoznia kell.

Az ügyész arra kérte a bíróságot, hogy *utasítsa rendre a védőt, ama tónus miatt, amelyet a vádhatóság ellen használ.*

A tárgyalást vezető hadbíró kijelentette, hogy figyelmezteti a feleket, hogy szorosan tárgyilagosa maradjanak, személyes momentumokat ne vegyítsenek a tárgyalás folyamatába és ne igyekezzenek már most vád- és védőbeszédet tartani és a védőnek figyelmébe ajánlotta, hogy mérsékelje hevét.

A bíróság rövid tanácskozás után úgy határozott, hogy az ügyésznek átengedi a délután folyamára az iratokat, hogy a bíróság kivánságának eleget tehesen. Ezért a tárgyalást félbeszakították és annak folytatását holnap reggel kilenc órára tűzték ki.

Epizód az oláhok brassói uralmából.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az oláh inváziós csapatok brassói uralma alatt sok gyalázatosság történt meg és ezekben az atrocitásokban jelentős szerepe volt a visszamaradt, megbízhatatlan elemeknek, akiknek iskolai példáját mutatta Lascu Demeter 55 éves brassói ácsmester. Lascu már a béke éveiben is híres volt izzó magyargyűlöletéről. A különböző korosmákban tartott összejöveteleken állandóan a magyarság ellen izgatott, mikor pedig az oláhok bevonultak Brassóba, megmutatta, hogy nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is tudja gyűlölni a magyarokat.

Szereplését Lascu azzal kezdte, hogy mikor az oláh csapatok végigvonultak Brassó utcáin, tele torokkal éljenezte az oláhokat és Nagy-Romániát. S hogy leikesültségének és szimpatiajának tettekben is kifejezést adjon — az ablaktüggönyök mögött leselkedő magyarok nagy megbotrányozására —, sorra csókolt a bockoros oláhokat.

A jómódu ember elválaszthatatlan barátságot kötött a megszálló csapatokkal. Lakásán állandóan vendégül fogadta az oláhokat s estétől reggelig tartott a daridó. Egyszer csak kiürült a Lascu élezkamrája is s azután az oláhokkal együtt végigfosztogatta a várost. Az ő utasítására törték fel az oláhok Láng János üzletét, anonnán mindent elhordtak.

Ha husra jött étvágya, az oláhok asszisztálásával cseszeszede az utcából a seréseket

és olyan dísznótorokat csapott, hogy a fosztogatók napokig beszéltek róla. Különben állandóan ivott.

— Uj világ előtt állunk — szokta ilyenkor mondani — s végre feljött a mi csillagunk is!

Lascu állandóan terrorizálta a magyarokat. Megtörtént egy ízben vele, hogy amint az oláh katonákkal berugva hazafelé tartott, szembe hozta vele a sorsa Kerekes Lajos nevű magyar szomszédját. Lascu rámutatott Kerekesre s így szólt az oláh katonáknak:

— Ez a magyar is golyót érdemel!

Oláh cimborái erre, se szó, se beszéd, lekapták vállukról fegyverüket és anélkül, hogy egy szót is szóltak volna, célba vették Kerekest. Ki akarták végezni a szerencsétlen embert, aki csak hosszas rimázkodással tudta a katonákat szándékuk megváltoztatására rábírni.

Az oláhok kiverése után Lascu is elmenekült a városból s valahol Románia belsőjében fogták el katonáink. Katonai fedezet alatt visszazsárolták Brassóba, ahonnan később a kolozsvári honvéd kerület fogházába került. A honvéd ügyészség az állam hadereje ellen elkövetett büntetést vádolta meg Lascut és a haditörvényszék tegnap tartotta meg ügyében a főtárgyalást Pilincz Antal dr. Örnagy hadbíró vezetésével.

Az oláh invázió alatt hatalmaskodó Lascu a vizsgálati fogság alatt megpuhult és mikor a haditörvényszék számonkérte bűnéért, azzal védekezett, hogy tettét öntudatlan állapotban, részeg fővel követte el.

A kihallgatott hét tanu védekezését megcáfolta és ezért a haditörvényszék bűnösségét beigazoltnak véve 10 évi börtönnel és keményfekhelyel súlyosított súlyos börtönrre ítélte el. Vádlott az ítélet ellen felebbezést jelentett be.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Szerdán: *Három a kis lány*, operett. Kertész Vilmos vendégfellépésével.

Csütörtökön: *Kömives Kelemen*, színmű. itt először.

* **A színház hírel.** *Kömives Kelemen* legújabb nagy sikerűnek ígérkező drámával teljesen elkészült a személyzet. Szinte jól esik a fülnek hallgatni a szép nyelvezetet, amelylyel Kárpáti Aurél és Vajda László megírták *Kömives Kelemen* történetét. Az újdonságban részt vesz az egész személyzet. — *Szentiványi Álom* tündérvjáték az eredeti Mendelssohn-féle kísérő zenével szombaton délután ifjúsági és népies előadásul ismét színpadra kerül ugyanabban a szereposztásban, mint az első előadásoknál. — *Három a kis lány*. Kertész Vilmos, a budai temesvári színház művésze holnap lép föl utoljára Schubert zeneszerző szerepében. Médike Horváth Mici, a többi szereplők maradnak a régiiek.

* **Olcsó Jókai.** Egy ötkötetes nagy regény ennek a gyűjteménynek most megjelent 241—50 száma: *Szeretve mind a vérpadig*. Jókainak ez a grandiózus alkotása a Rákóczi-korban zajlik le, melynek legendás romantikája talán sohase hatott olyan életerősen, mint a mai nap. Az elejétől végig érdekfeszítő történet háttérre a történelem, melynek mozgatói életsorsokkal, törekvésekkel, szerepekkel, szenvedésekkel, diadalokkal és bukásokkal egész emberi mivoltukban keinek életre a Jókai ragyogó tollán. Az olcsó Jókai egy-egy száma 50 fillérért mindenütt kapható.

Az „ARADI KOZLONY”

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donanytöszdében :—
Egyes szám ára 12 fillér.

Küzdelem a magas gabonaárak ellen.

— Varjassy Lajos dr. főtitkár nyilatkozata. — 500 millió korona több teher. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nem lankadó érdeklődéssel kíséri a közönség az Aradi Közlöny hasábjain megindult, a gabonaárakra vonatkozó ankétet. Alább közöljük Varjassy Lajos dr.-nak, az aradi kereskedelmi és iparkamara főtitkárának nagyérdékű nyilatkozatát, amely tudományos alappal világítja meg ezt a rendkívül fontos kérdést és kimutatja: milyen lehetetlen kívánság az, amely a buza árának felemelésére vonatkozik és milyen óriási terhet jelentene az a polgárságra.

A rendkívüli figyelmet érdemlő nyilatkozatot alább közöljük:

— Már a háboru kitörése előtt is rendkívüli jelentőséggel bírt a törvényhatóságoknak az a politikai hatásköre, hogy felirhatnak a törvényhozáshoz, de egészen kivételes jelentőségre emelkedik most, midőn a háboru következtében a gyülekezési jog felfüggesztett, a sajtószabadság korlátozott és így a polgárságnak nem áll módjában, hogy véleményéről a kormányt és a törvényhozást kellőleg tájékoztassa. Ezért fontos volna, ha Arad törvényhatósági bizottsága az ország fogyasztóközönségének szempontjából egyik legfontosabb gazdasági kérdést, a gabonaneműek legmagasabb árának meghatározását tárgyalás alá venné és arra vonatkozó véleményét a kormánnyal közölné.

— Foglalkoznom kell először is azzal a legteljesebb méltányolást igénylő közérdekű érveléssel, hogy a jelenlegi gabonaárak felemelése és a több termelés minő viszonyban állanak egymással. Kétségtelen és én leszek az utolsó, aki azt kétségbe vonom, hogy mezőgazdasági terményeink termelésének fokozása nemcsak az ország gazdasági helyzetének, hanem a háboru kimenetelének szempontjából is egyik legfontosabb közügyünk. Én volnék az utolsó, aki a gabonaárak felemelése ellen tiltakoznék az esetben, ha alapos kilátás volna arra, hogy a felemelt árak a termelés fokozására befolyást fognak gyakorolni. Itt két olyan kérdés hozatott egymással ok és okozati összefüggésbe, amelyeknek az előttünk fekvő konkrét esetben egymáshoz semmi közük sincs. Miről van ugyanis szó? Arról, hogy folyó évben a gabonaárak milyen mértékben állapíthatóak meg. Ez a megállapítás úgy történik, hogy a kormány a nyár folyamán a termés megközelítő pontosságú adatainak alapján a gazdasági üzemek terheinek és szükséges hasznának tekintetbe vételével meghatározza a gabonaneműek legmagasabb árát. A gazdasági üzemek vezetői azonban már jóval ezt az ármegállapítást megelőzőleg határozták el magukat arra, hogy földjeiket milyen módon fogják értékesíteni. A júniusban, vagy júliusban megállapítandó maximális árak tehát semmi befolyással nem lehetnek többé arra, hogy a gazdák az előző év őszen, vagy ugyanazon év tavaszán milyen módon használják fel földjeiket. Ugyanennek a megtörténtnek az alapján nem állhat meg az az érv sem, hogy a gazdasági üzemek a maximális árak különbözőségének és egyoldalúságának nyomása alatt olyan gazdasági ágak művelésére fognak áttérni, amely sem a hadviselés, sem pedig a fogyasztó közönség legszélesebb rétegeinek érdekeit ki nem elégíti. A gazdáknak a művelési ágak megválasztását illető döntése már megtörtént az új maximális árak megállapítása előtt, utóbbiaknak arra semmi befolyása többé nem lehet. Kétségtelen, hogy a gabonaneműek legmagasabb árának és a több termelés égetően fontos kérdésének összefüggésbe hozása annak a konkrét kérdésnek elbírálása céljából, hogy a folyó évben a kormány milyen maximális árakat léptessen életbe,

erőszakot, mert az áraknak a már megtörtént termelésre semmiféle hatásuk nem lehet.

Ideális, bár a közigazgatást majdnem lehetetlen munkával megterhelni megoldás az lett volna, ha a kormány nem áll meg egyes mezőgazdasági termények legmagasabb árának megállapításánál, hanem a művelési ágak és a legszükségesebb termények megválasztása terén is kényszereszközöket léptet életbe. A termelés szabályozásának tökéletes, bár, mint ismétljük, nehezen keresztülvihető formája az lett volna, ha a kormány egy előre kidolgozott részletes program alapján kényszereszközökkel biztosította volna egyes termelési ágak folytonosságát. De ha ennek az elméletileg tökéletes, gyakorlatban azonban rendkívüli energiát és a legpártatlanabb, legkifogástalanabbul működő közigazgatást megkívánó rendszernek életbeléptetésétől a kormány visszariadt, akkor az összes mezőgazdasági termények árait egymással oly módon kellett volna harmoniába hoznia, hogy kevésbé fontos termények ne foglalhassák el a legfontosabb élelmicikkek helyét. Mivel ez a rendelkezés azonban nem történt meg, most utólag, midőn már az áraknak a folyó évi termésre semmi befolyásuk nem lehet előállni azzal, hogy a több termelés indokából a fogyasztó közönségre elkerülhetlenül szükséges élelmicikkek ára felemeltessek, legalább is szilys logikai tévedés.

— Ami magát a gabonaneműek maximális árát illeti ennek a kérdésnek eldöntése, ha abba semmitéle zavaros, oda nem tartozó politikai momentumot bele nem keverünk, egyszerű számtani probléma, amelyet a kormánynak a termés adatainak ismerete alapján kell megoldania. Ha ezek az adatok az árak felemelését teszik szükségessé, akkor a beszerzési árak felemelendők és szociális szempontból más módon kell gondoskodni arról, hogy az emelkedett új árak a fogyasztó közönség fizetőképességét túl ne haladják. Viszont, ha az adatok az árak fenntartása, sőt — ami alig remélhető — leszállítása mellett fognak dönteni, akkor a megejtendő számítás alapján ezt kell elrendelni. Mindez azt bizonyítja, hogy a kérdés megbolygatása egyáltalán nem volt időszerű. Ha nem is áll módunkban ma még véleményt mondani arról, hogy milyenek legyenek az új gabonaárak, bizonyos tünetek felhatalmaznak annak a véleménynek a kimondására, hogy a mezőgazdaság a termelési ágak összeségét véve szemügyre, a háboru folyamán rossz üzletnek a jelenleg érvényben levő és kifogásolt gabonaárak dacára sem volt mondható. Ha a fővárosi és vidéki bankok és takarékpénztárak évi jelentéseit olvassuk, minduntalan szemünkbe ötlök az a megállapítás, hogy

a mezőgazdák tartozásaik egy tekintélyes részét visszafizették, sőt a pénzügyi helyzetet az üzletek jelenlegi pangása mellett betéteik tömegével meglehetősen zavarba hozták.

Köztudomású és ez a jelenség a mi vidékünkön sem ismeretlen, hogy a földek ára egyes helyeken egészen 100%-ig emelkedett. Ez csak úgy vált lehetségessé, hogy a vásárolt föld a jelenlegi terményárak mellett a befektetett tőkének kamatjövendelmét biztosította. Végül megemlítem még azt a köztudomású jelentést is, hogy a földberek is lényegesen emelkedtek; egyes helyeken, például Csanádmegyének legtermékenyebb vidékein az eddigi kisholdankénti 40–50 koronányi bérösszeggel szemben évi 120, sőt — konkrét esetet említek — 200 koronáig emelkedtek. Ezek a felsorolt szimptómák, anélkül, hogy azoknak a kormány általa nyár folyamán megállapítandó árakra vonatkozólag, különös jelentőséget tulajdoníték, mégis azt bizonyítják, hogy a mezőgazdaság a maga összes termékeivel a jelenlegi terményárak dacára sem tartozott a legrosszabb üzletek közé.

— Hátra volna még annak a kérdésnek boncolása, hogy a gabonaárak kívánt felemelése minő hatást gyakorolna a fogyasztóközönségre és elsősorban a bennünket legközelebről érdeklő városi lakosságra? Kémmelök abból

a kívánságból, a mely tudomásom szerint Arad város közönsége előtt sem ismeretlen, hogy a buza legmagasabb ára 60 koronában fog megállapíthatni. Ez mintegy 50%-os emelkedést jelent. Természetes, hogy a kormány ármegállapító tevékenysége nem állhat meg a buzánál, hanem annak ki kell terjeszkednie az összes olyan mezőgazdasági termékekre, amelyeknek legmagasabb ára eddig is szabályozva volt. Ha tehát általános és átlagos 50%-os emelkedést teszünk számításaink alapjává, akkor a helyzet következőképpen fog alakulni: Magyarország legfontosabb mezőgazdasági terményeinek mennyiségét körülbelül 100 millió métermázsára becsüljük. Ezeknek a terményeknek átlagos értékét a jelenlegi maximális árak mellett 30 koronára véve fel, ezek a cikkek, amelyek közé a búzán kívül a rozsot, árpát, zabot és tengerit számítjuk, értékben 3 milliárd koronára rugnak. 50%-os áremelés esetén, dacára annak, hogy a 30 koronás árat alacsonyán számítottuk, a magyar mezőgazdaság 1 és fél milliárd több bevételhez jut. Föllner Frigyes, az Ausztria és Magyarország nemzeti jövendelméről írt kitűnő könyvében az egész magyar nemzet egy évi tiszta jövendelmét hat milliárd 740 millió koronára becsülte. A gabonaárak 50%-os emelkedése tehát a magyar nemzet évi tiszta jövendelmének keretében számítva egynegyedét tenné ki. Ehhez az összeghez azonban még hozzá kell számítanunk az egyéb mezőgazdasági és kerti veteményeket, úgymint: hüvelyeket, zöldségféléket stb., továbbá az állati termékek árának azt az emelkedését, amely a gabonaneműek árának emelkedése következtében okvetlenül be fog állani és akkor a mezőgazdaság többletbevétele a nemzeti tiszta jövendelem lényegesen nagyobb százalékát fogja kiteenni. Nehezebb annak megállapítása, hogy ebből a horribilis összegből mennyit kell viselnie a magyar fogyasztó közönségnek. Minden polgárnak a szerint, a mint szellemi vagy fizikai munkát végez, joga van naponta 240, illetőleg 300 gramm lisztre. A két mennyiségnek az átlaga 270 gramm. Ez a mennyiség fejekenként és évenként lefelé kikerekítve 98 kilógrammra rug. A magyar szent korona országainak lakossága 20 milliót tesz ki, amelyből levonunk 4 milliót, mint akik a hadsereg kötelekébe tartozva, a hadseregtől nyertik ellátásukat.

A fennmaradó 16 millió polgári lakosságának az említett adagok számbavételével, szintén lefelé kikerekítve 15 és fél millió métermázsa lisztre van szüksége. Tudjuk, hogy utóbb kormányrendelet a lakosság lisztkivótáját fejekenként napi 240, illetőleg 180 grammra redukálta, de ezt nem vettük tekintetbe, először azért, mert a mezőgazdasági lakosság és a városi lakosság jobbmódu része ennél tényleg többet fogyaszt, de azonkívül a magasabb árak számításánál nem a folyó évi, hanem a jövő gazdasági évből kell kiindulnunk, ez pedig remélhetőleg az előbbi mennyiségekre való felemelést lehetővé fogja tenni. Abból indultunk tehát ki, hogy a polgári lakosságnak 15 és fél millió métermázsa buza lisztre van szüksége; a háromféle buza liszt átlagos ára métermázsánként jelenleg 70 korona. A polgári lakosság buza liszt szükséglete a megfelelő művelés alapján ugyancsak lényegesen lefelé kikerekítve egy milliárd koronára rug.

Az 50%-os emelés tehát a fogyasztó közönséget kizárólag buza liszt szükségletének fedezése céljából 500 millió korona többletterheléssel sújtja.

Ha ehhez hozzávesszük a többimindennapi megélhetéshez szükséges gazdasági termények áremelkedésének hatását, úgy legalább mástól milliárdra kell hogy tegyük azt az összeget, amely az áremelkedés következtében a fogyasztóközönségre nézve többkiadásaként jelentkeznek. Természetesen annak a következtében, hogy a gabonaneműek ára befolyást gyakorol az iparcikkek és a személyi szolgáltatások áraira is, az a jövő, amelyet az áremelkedés réme, különösen a polgári lakosság előtt fest, a lehető legfosztóbb képet mutatja. Próbáljuk tehát kiszámítani, mit jelentene a kívánt 50%-os áremelés egy öt tagú városi polgár évi büdzséjében. Egy családtag évi lisztmennyiségét 90 kilóban véve fel, az az öt családra évente 450 kiló buza lisztet jelent. A buza liszt kilógrammjának átlagos árát 70

lérel számítva az évi 315 korona kiadást jelent. Ennek az emelkedés következtében előálló 50%-a további mintegy 160 korona többkiadással sújtja a kérdéses családot. Ehhez a kiadásemelkedéshez hozzá kell számítanunk a többi gabonanemű és az ezzel karöltve járó egyéb mezőgazdasági cikk áremelkedésének hatását, továbbá az életnek azt a közvetett megdrágulását, mely annak nyomában jár.

Teleszky János dr. pénzügyminiszter, midőn háborus adójavaslatait a törvényhozás elé terjesztette s azokból az addig kibocsátott 4 hadikölcsön kamatterhét kívánta fedezni, az összes adók várható hozadékát 360 millió koronára becsülte. Az új adótörvények általános megdöbbenést keltettek az egész országban és annak a véleményének adott mindenki kifejezést, hogy ennek a példátlanul álló adóemelkedésnek az ország iparára és kereskedelmére a leg súlyosabb következményei lesznek. A gabonaárak javaslatahozott emelése mintegy másfél milliárd többkiadással sújtaná Magyarországot társadalmát, tehát az elviselhetetlennek tartott adóterhet több, mint négyszeresével. Nem szükséges bővebben fejtegetnünk, minő befolyást gyakorolna ez a többkiadás az egész magyar társadalomra. Káros volna továbbá a gabonaárak nagymértvű felemelése pénzünk értékének szempontjából is. A gabonaárak és ezt követőleg az összes cikk árának emelkedése még több fizetési eszköz forgalomba hozatalát tenné szükségessé, ami a pénz értékére ugy a belső, mint a külfölddel szemben, káros befolyást gyakorolna.

Alláspontom tehát az, hogy a gabonaárak emelésének, vagy leszállításának tárgyalása ma a terméseredmény jameretének hiányában nem időszerű, de mégis kötelességünk azzal a fogyasztóközönség érdekeinek szempontjából foglalkozni, mert idő előtti agitáció indult meg a gabonaárak felemelésére. Tiltakoznunk kell az ellen, hogy e kérdésbe, a mely tisztán szármok alapján bírálendő el, a politikai érvényesülés és befolyás kérdése is bevonassék. Tiltakoznunk kell továbbá az ellen, hogy a fogyasztó közönség már-már elviselhetetlen terhei egyoldalú érdekek alapján felemelhetők legyenek.

Aradi villatulajdonos

aggodalma.

— A kereskedők megkapták a lisztet. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A városháza liszthivatáának vezető irodájában lázas munka folyik, Exterde Kálmán báró csak a napokban vette át új beosztását és most vezeti be az új intézkedéseket. Sok baj van a lisztárusításra jelentkező pékekkel. Ugyanis még több közöttük az olyan, aki árdrágításért, kihágásért büntetve volt, mint a kereskedők között. Az egyenlő elbánás elve alapján és nagyon helyesen, Exterde báró ezeket is ki akarja rekeszteni a kenyérárusításból. Valószínűleg le fogják tehát adni az ő listájukat is a rendőrbírósághoz, hogy az a jogerősen, vagy két fórumon elítélteket huzza ki közülük.

A jövő héten már bab, kávé, rizs is kapható lesz a kereskedőknél. Ma 80 kereskedőnek adták ki a lisztet. Az árusítást csütörtökön kezdik meg.

A tejre vonatkozólag Exterde báró figyelmezteti a közönséget, hogy mindazok, akiknek 286 számmal szól a tejigazolványuk, mátol 3 napon belül váltsák be, mert akik ezalatt az idő alatt nem váltják be a tejtulványukat, a jogosultságukat elveszítik.

Csak természetes, hogy mint minden új dolog körül, itt is merülnek föl még némi zavarok. Méltatlankodva állított ma be egy jólöltözött ur a báróhoz és az panasolta, hogy neki, — aki külföldön lakik ugyan, de villatulajdonos, — egy külföldi kis szatócsnál kell beszereznie az élelmiszer és lisztszükségletét. Attól tart, hogy a kis szatócs nem fog tudni az ő igényeinek eleget tenni. Exterde meg-

nyugtatta az aggódot. Minden kereskedő annyi lisztet és élelmiszert fog kapni, amennyi a körzetéhez tartozó ellátatlanoknak szükséglete.

Végül ezuton figyelmezteti Angel István dr. főjegyző a pékeket, hogy az utolsó 12 heti kenyércédulákat nála mielőbb váltsák be.

Fábián Lajos temetése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az a szeretet, mely Fábián Lajos dr.-t egész hosszú és áldásos életében körülvette, impozáns gyász és részvét alakjában nyilvánult meg ma, a temetésen. A menethen, mely kihült testét a felsőtemetőben levő családi sírboltjába kísérte, ott láttuk az áldott keze alatt működő bírakat és a jogszolgáltatásnak összes aradi funkcionáriusait, akikben még friss volt lényének utolsó képe, akik élénken emlékeznek utolsó igazságosztó, nobilis gesztusára, lehajtott fővel és kivétel nélkül könyező szemekkel kísérték utolsó útjára Fábián Lajost. De a gyászos pompát más, előkelő társadalmi rétegek legkiválóbb reprezentánsai tették teljessé. Mindenki ott volt és mindenki gyászolt. Szomorú volt az idő is, temetéshez illő, hó esett, de mindjárt el is olvadt a földön, emlékeztetve az emberi életre, közülünk is a legkiválóbbak, a hőlelkűek és villámagyúak is, ha int az óra és kiszabott idejük letel, leröjják rendeltetésüket és visszaadják halhatatlan lényükből a földnek azt, ami a földé.

Fábián Lajos lakásának két nagy termében állították fel a gyönyörű ravatalt, melyet teljesen elborítottak a kegyelet koszorúi. A koszorúk szalagján a következő felirások voltak:

Egyetlen jó Lali bácsinak — Margit és Feri. Szeretettel a jó Lali bácsinak — Elita és Lajos. Felejthetetlen jó papának — szeretettel Anna és Bandi. Edes jó papának — hálás szeretettel Lola. Szeretettel és kegyelettel — Irma és Berta. Utolsó üdvözlét — Telbisz Imre és családja. Kegyeletük jeleül — az aradi bírák és ügyészek. Fájdalmas részvéttel — Ottubay Károly és családja. Mély fájdalommal — Dálnoki Nagy Lajos. Kegyelete jeleül — az aradi ügyvédi kamara. Öszinte részvéttel és barátsággal — Szalay Antal és családja. Mély megilletődéssel — Széll Lajos dr., küldtek még ezenkívül koszorút: Geldern Osakár, özvegy Fábián Lászlóné, Schenk Ferenc, gróf Porcia Lajos és Lakatos Ottó dr. rendfőnök.

A ravatal körül állottak fel az elköltözött gyászolói, jobarántai és tisztelői. Itt folyt le a gyászszertartás is, mely pontban három órakor vette kezdetét. Az érekepersőt Csécsy Imre református lelkész szentelte be és gyönyörű imát mondott a megboldogultért.

Ezután Székely Miklós törvényszéki bíró költői szárnyalású gyászbeszédet mondott, mely így hangzott:

Nemes halott! Törvényszéked, bíráid és ügyészeid gyűlték egybe ravatalod körül, hogy szívükbe, amely nemrég még hangodtól rezgett a bucsu és emlékezés kegyeletét fogadják be. És amidőn ez alkalommal ugyszólván az ítélőszék magaslatára merészkedünk az örökkévalóság felé indult szellemedhez szólván szólnunk: Nagy ítélő mester! Felelj, mint sáfárkodtál? És te válaszolván, feleled: Sáfárkodásomról csak cselekedeteim szólhatnak, azonban most is mondom nektek, hogy a törvény szent és szigorúan tartandó be és mondom nektek, hogy a még oly nemes emberi szenvedelem között is kell, hogy a megiontolás bölcsessége uralkodjon és bucsuzóul mondom nektek: mindig igyekeztem úgy itélni, ahogy itélni tudnék most, amikor földi porhüvelyem levált rólam. *Ime Fábián Lajos, a bíró elvei!*

— És a cselekedetei? Egész életének működése olyan időre esett, amidőn a magyar törvénykezés templomában ugyszólván kő követ nem maradt. És ő a nélkül, hogy ifjusá-

gában megfelelő forrásból merithetett volna, pusztán saját teremő erejéből, a törvénykezés legnehezebb terén a szóbelileg és közvetlenül való ítélkezés útján maradandót alkotott, hogy egy egész nemzedék elismerése szerint minden ítélete egy-egy márványba faragott remekmű. Mintha Fábián Gábor klasszikus világa szólalt volna meg, bírói alkotásai, ítélete világos és tiszta volt, mint Hellas átlátszó ege és zordon, vaskos és szilárd, miként a Forum Románium gránit kocka kövei. *Ime a tanítvány ítélete a mester ítélkezése felett.*

— És most isten veled. Az örökkévalóság-nak lendülő utad legyen felhőtlen és tiszta és világítsa meg pályádat a virrasztó szeretet és kegyelet fényessége. Nemes nagy halott! Isten veled!

Mély meghatottsággal indult meg ezután a hatalmas gyászmenet a felső temető felé, ahová a rossz időjárás ellenére is tisztelőinek és becsülőinek hosszú sora kísérté utolsó útjára Fábián Lajost.

A temetésen megjelentek: Resch. Ferenc altábornagy, Kintzig János főispán, Pap I. János gör. kel. román püspök, Bohus Lajos báró, Neuman Adolf báró, Heppes Miklós kuriai bíró, Ottubay Károly kuriai bíró, Lakatos Ottó dr. minorita rendfőnök, Dálnoki-Nagy Lajos dr. alispán, Just Ferenc Máv. üzletvezető, Embey Iván királyi tanácsos, pénzügyigazgató, Herzig Ottó huszárezredes, Biró Albert, Königsseg Fidéi gróf, Baross Lajos dr., Köller János, Bittó József, Pópa György dr., Babó Iván táblabírák, Koromzay Frigyes igazgató, Tagányi Sándor dr. és Nemess Zsigmond dr. országgyűlési képviselő, Steinhardt Mór dr., Purgly László, Nachtnébel Gyula árvaszéki elnök, Szalay Béla dr., valamint az aradi királyi törvényszék bírái, az aradi királyi járásbírók bírái, élükön Kovács József dr. vezető járásbíróval, az aradi királyi ügyészség Ekenberger Károly királyi ügyész vezetésével, Berzsenyi Béla pénzügyigazgató helyettes, Sztankovits Miklós volt üzletvezető, Green Nándor rendőrfőkapitány, Stauber József, Paretz Gyula, Ipolyi-Keller Iván, Bogdán Virgil dr., Hehs Vilmos, Darányi János, Kara Győző, Goldis László, Fényes Dezső, Nachtnébel Odón, Schütz Henrik dr., Kovács Vince, Steiner Ferenc, Reichner Károly, Vajda István dr., Robitsek Agoston ur., Pozagay István dr., Farkas Ernő és még igen sokan.

Megőrült komikus.

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Bécsből jelentik: König József komikus, aki Kálmán Imre Csárdáskirálynőjében Bonifácus szerepét játszotta, súlyos idegbajt. kapott és szanatóriumba kellett szállítani.

A művész már régebben zavart volt, szerepeit nem tudta és rögtönzésekkel hozta zavarba partnereit. Tudvalevőleg nős ember volt, de elvált, mindenütt azt hiesztelte, hogy egy milliomos gyáros leányával jár jegyben, az esküvőre meghívókat készített, melyek március 6-ikára szólottak. Eksszereket és briliáns gyűrűket vásárolt. Jeggyűrűt küldött föl és virágot a leány lakására, aki természetesen nem fogadta el, miután csak szinpadról ismeri Königet.

A komikus erre a virággal és a gyűrűvel egy egészen ismeretlen családhoz állított be és ott átnyújtotta a legidősebbik leánynak és megkérte a kezét. A színháznál azt mondotta, hogy régi menyasszonyával szakított, de már szerzett is újat.

Oly zavarosan beszélt, hogy kollégái orvost hívtak, aki azzal az ürügygel, hogy menyasszonyát mennek meglátogatni, becsalta egy gyógyintézetbe König Józsefet.

Háromszázezer tonna a monarchia számláján.

— Buvárhajóink dicsősége. — Rodler admirális nyilatkozata. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: Rodler ellentengernagy, az osztrák-magyar admirális főnökhelyettese egy újságírónak a következőket mondotta: A szigorított tengeralttjáró hárónak célja Anglia tenger hatalmának leküzdése, azáltal, hogy elzárjuk a behozataltól. Ezért nem tűrhetünk meg egy hajót sem az elzárt területeken. Az elsüllyesztett hajók legénységét eddig mindig biztonságba tudtuk hozni. Tekintettel arra azonban, hogy a buvárhajók harcra a fölfegyverzett hajókkal, melyek municiót és dugarut szállítanak, nagyon aránytalan lenne, a háboru győzelmes befejezése érdekében szükségünk van arra, hogy a hajókat figyelmeztetés nélkül is elsüllyesszük. Ezt életérdeünk parancsolta. A hajók legénységét legtöbbször így is sikerül megmentenünk.

— A tengeralttjáró háboru szükségességét az eddig elsüllyesztett tonnatartalom eléggé bizonyítja. Az Adrián a szigorított buvárhajó harcot folytatnunk kell az ellenséggel szemben. Különös tekintettel vagyunk arra, hogy a semlegesek érdekeit egészen a végső határig megóvjuk. Dánia, Hollandia, Norvégia és Svédország egymás közötti forgalmát biztosítottuk, Spanyolország és Görögország hajózása részére szabad zónákat biztosítottunk. A monarchia adriai blokádjának három célja van:

1. Elzárni Olaszországot minden behozataltól.
2. Megakadályozni a Sarrail expedíció utánpótlásait.

3. Angliát a szuezi csatornától elszakítani.

A szalonikii expedíció megnehezítése máris érezteti hatását és nagy gondokat okoz az ellenségnek.

— Eddig 11 millió tonna látta el Anglia behozatalt, ha ez kevesebbé válik, az ország nyomorba kerül. Öt millió tonna elsüllyesztése után joggal remélhetjük, hogy Anglia nyomasztó helyzete miatt békére kényszerül. Február 1-je óta a semleges hajózás megszűnt Anglia kikötőibe, 2 $\frac{1}{2}$ —3 millió tonna elvesztett behozatal, 3 millió tonna elsüllyesztése után Anglia máris alábbhagyott fennhőjázó módorával. A február elseje óta elsüllyesztett hajók pontos számát nem tudjuk, de még az entente sem tudja, egyedül a tengeralttjárók tudják. A monarchia tengeralttjárói 250,000 tonnát süllyesztettek el, ehhez hozzászámíthatunk további 50,000 tonnát, tehát február 1-je óta 300,000 tonnát süllyesztettünk el. A németekkel együtt egy hónap alatt 700,000 tonnát. Most következik a tavaszi időjárás, amikor a tengeralttjáróknak periszkópjaik lehetővé teszik, hogy éjszaka is dolgozhassanak. Ez növelni fogja a tengeralttjáró veszedelemet. Nem szabad megelégednünk arról, hogy a kiméletlen harcban tengeralttjáró flottánk napról napra erősebb lesz, a zsákmány pedig nem esökken. Biztos tehát, hogy ez az alapos mérlegelés után igénybe vett fegyver meg fogja hozni hatását.

ket, az egész emberiség szemlátomására szenteljük magunkat ama nagy feladatoknak, amelyek most meg kell oldanunk.

Washington. Stone szenátor, a kisebbség vezetője el volt készülve arra, hogy Wilson kívánni fogja a házszabályok megváltoztatását. A szenátus ülése izgalmas letolyásúnak ígérkezik.

Rotterdam. Amerika egyes államaiban nagy az izgatottság amiatt, hogy a pacifisták folytatják tevékenységüket. A legutóbbi vasárnapon tizenkét népgyűlést hívtak egybe, melyeken a háboru ellen foglaltak állást.

A Lyoni Progressnek jelentik Newyorkból: Az elnök tanulmány tárgyává tett egy tervezetet, amelynek értelmében a központi hatalmaknak azon alattvalóit, akiknek jelenléte veszedelemes lenne a hadseregnek nézve, deportálni fogják.

Amerika és az oriente szoros viszonya.

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Londoni lapok a következő pekingi táviratokat közlik: A kínai kormány március elsején hosszabb tanácskozás után elhatározta, hogy Németországgal megszakítja a diplomáciai összeköttetést és később a háborut is megizeni. A köztársaság elnöke átvette a minisztertanács határozatát azzal, hogy annak végrehajtásához a parlament hozzájárulása szükséges. A külügyminiszter állítólag egészségi okokból lemondott állásáról.

Más rotterdami jelentés szerint a pekingi jelentések arról szólnak, hogy a kínai kabinet nem fogadta el azt az indítványt, amelynek értelmében megszakítanák a diplomáciai összeköttetést Németországgal. A miniszterelnök benyújtotta a lemondását. A parlamentben fog megtörténni a döntés, noha a miniszterelnök a parlament megkerülésével akarta a kérdést eldönteni és emiatt a köztársaság elnökével is súlyos összeütközésbe került.

Bark orosz pénzügyminiszter ma Newyorkba érkezett. Az orosz miniszter fontos tárgyalásokat fog végezni Washingtonban, mert Amerika nemcsak ágyúval és municióval, hanem pénzzel is támogatni fogja Oroszországot. A pétervári amerikai nagykövet Sir Norbert Francis már folytatja ez irányban az orosz kormánnyal a tárgyalásokat.

Tokióból jelentik: A japán hadügyi, kereskedelmi és közlekedésügyi miniszterek elhatározták, hogy átveszik a román hadsereg ágyu és munició, valamint konzerv rendeléseit. A rendelések értéke husz-harminc millió yen.

Tisztelettel kérjük

azokat a t. tábori előfizetőinket akiknek a tábori postaszámuk megváltozik, hogy egyidejűleg a régi tábori postaszámukat is írják meg, mert ellenkező esetben a lap pontos küldésében fennakadás állhat elő.

Wilson készen a háborura.

— Az elnök sok színtű beszéde. — Izenet az új kongresszusnak, —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Washington. Reuter jelentés: A beiktatási üzenetében Wilson elnök a következőket mondotta: — A háboru kezdettől fogva elkerülhetetlen módon rányomta bélyegét lelkünkre, iparunkra, kereskedelmünkre és politikánkra. Lehetetlen volt, hogy közömbösen, vagy függetlenül álljunk vele szemben. A sok nézetkülömbőség ellenére közelebb jutottunk egymáshoz. Nagy igazságtalanság ért bennünket a tengeren. Mi nem akartunk igazságtalansággal, vagy sértésekkel válaszolni. Noha néhány ránk mért sérelem elviselhetetlen volt, mindig tudatában voltunk annak, hogy a magunk számára nem kívánunk olyas valmit, amit nem voltunk képesek az egész emberiség számára megszerezni, nevezetesen: becsületes eszelekvési módot, igazságosságot szabadságunk megóvására, és a szenvedett igazságtalanság ellen való oltalmat. Ebben a szellemben és ezzel a gondolkozással arra a meggyőződésre jutottunk, hogy feladatunkká kell tennünk, hogy a béke tantartásáért és megszilárdításáért dolgozzunk. Fell kell magunkat fegyvereznünk, hogy azt az igényünket, hogy eszelekvésünk jogának és szabadságának bizonyos legkisebb mértékét keresztül vigyük és elérhessük. Szilárdul a fegyveresség talaján állunk, mert más módon nyilván nem fejezhetjük ki azt, amit követelünk és amit nem nélkülözhetünk. Még az is megtörténhetik, hogy a körülmények minket jogaink aktív megvédélmezésére és a nagy harcban való közvetlen részvételre indítanak. De eszméinket és céljainkat semmi sem fogja megváltoztatni. Mi sem hódítani, sem előnyöket kivívni nem akarunk. Nem kívánunk semmi olyat, amit csak egy más nép kárán

érhetünk el. Nem maradunk továbbra is kisvárosiak. Az élet-halálharc a hónapjainak tragikus eseményei világpolgárokká tettek bennünket. Vissza nem fordulhatunk. Nemzetünk sorsa forog kockán. Amiért sikra szállunk az a következő:

hogy a nemzeteknek egyenlő mértékű érdekük a világbéke és a szabad népek békestabilitása és ezért ugyanolyan mértékben felelősek mindnyájan;

a béke legfontosabb elve a népek tényleges egyenlősége minden jogi kérdésben;

hogy a béke nem támaszkodhatik biztosan és jogosan egy látszólagos jogi egyensúlyra és hogy a kormányok minden jogszerű hatalmat a kormányzottak hozzájárulásából származtatnak;

hogy a tengerek egyenlő mértékben legyenek szabadok és biztosak az összes népek számára, azon törvények szerint, amelyeket együttes megállapodás létesített;

hogy a népek fegyverkezése a nép belső rendjéhez és az otthon lévők biztonságára korlátoztassék;

és hogy minden egyes nép kötelessége, hogy ügyeljen arra, hogy minden kísérlet, amely arra irányul, hogy más országokban forradalmat támogasson, elfojtassék és meggátoltassék.

Nemzetközi alapelveket kell nekünk egyértelműen vallanunk és az új egységesség lángokban fog bennünket össze kovácsolni, amelynek izása megóv bennünket az egyenlőtlenléstől. És így kötelességünk megértésében, valamint abban a magasított elhatározásban, hogy a kötelességek teljesítésében egyetíteni fog min-

Arz tábornok bohém pajtásai.

— A vezérkari főnök és a muzsikus. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

El Kolozsvárt egy rokonszenves megjelentés, fehérnapi ur. akiről már az első látásra meg lehet állapítani, hogy nem a vidéki élet elposványosító dzsungelében töltötte életének nagy részét. A neve Főris Salamon János, Kolozsvárról származott el Bécsbe, ahol az udvari Operának évtizedeken át volt primbagedűse. Nyugalomba vonulása után ismét visszatért Kolozsvárra, ahol gyereke évei töltötte s azóta nem is hagyta el ezt a várost.

Az oláh háború első időszakában, azokban az emlékeztető napokban, amikor Kolozsvár a zongó méhkas izgalmas képét mutatta, nagy dolgot volt, mikor az Erdély védelmére szervezett egyik hadseregparancsnoksa törzskara megérkezett a városba. A feszült izgalom helyét az emberek felkélben a napsugár kellemes érzése foglalta el, amikor a vezérkari tisztek társaságában feltűnt az új hadsereg parancsnokának, Arz Arthur tábornoknak hatalmas, erőteljes alakja. Az emberek előbb megbámulták a tábornokot, aztán elkezdtek csodálkozni; hogyan lehet az, hogy a hadműveleteket vezető tábornok itt járkal közöttünk, rendszeresen végzi a maga napi sétáját, s ugyanakkor a lapok fényes diadalok híreit hozza. Előbb csak megcsodálták ezt a csodát, aztán fokozott tisztelettel néztünk arra az emberre, aki Erdély felszabadító munkáját olyan zsenialitással oldotta meg Falkenhayn tábornokkal együtt.

Az első napokban már feltűnt, hogy Arz tábornok éppen egy polgárembert választott ki partnerül: a Kolozsváron megtelepedett bécsi muzsikust. Csaknem lehetett együtt látni a két férfit, amint élénk beszélgetésbe merülve, rőttek az utcákat. Most, hogy Arz tábornok a monarchia legelőkelőbb teljesebb katonai pozíciójába került, a király Hötzendorf Conräd helyére Arz Arthurt nevezte ki vezérkari főnökké, telkeresték a csöndes, szerény polgárt, Főris Salamon Jánost és megkértük, mondjon el egyet-mást magas polcra került barátja, Arz tábornok életéről.

— Nagyon szívesen állok az Önök rendelkezésére — volt a válasz — azt azonban, előre kell bocsátanom, hogy én a hadvezérről semmit sem mondhatok. Az én ismerettségem a tábornokkal még fiatal tiszti korából datálódik. Én az embert ismerem szíriani impresszióm valóban a legkellemesebb. Akkor még én is kezdő muzsikus voltam Bécsben. Egyik bécsi étterem volt a főhadiszállásunk, ott jöttünk össze művészberek és ifjú katonatisztek.

Négy főhadnagy volt tagja a társaságnak: Arz Arthur, Pokorny, Fabinyi és Schmedt Károly. Valamennyien élnek most is és mindnyájan tábornokai a hadseregnek. Arz főhadnagy kedves, jóvívás és végtelenül szerény ember volt, arról volt híres, hogy minden idejét tanulmányai szélesítésére fordítja. Hozzánk is csak ritkán került el, de jó kedvéért, rokonszenves modoráért nagyon szerettük.

— Mikor Arz hadseregparancsnoki minőségben Kolozsvárra került s első ízben láttam meg az utcán, nyomban ráismertem. Mégis, nem akartam megszólítani, pedig utcai sétáin sok csábító alkalom kínálkozott erre. Egyik nap azonban éppen Kossuth Lajos-utcai lakásom előtt állott meg az autója. Sétára készültem s alig léptem ki a kapun, szemben találtam magamat a gépkoesijáról lelépő tábornokkal. Udvariasan köszöntöttem, mire a tábornok hozzám lépett s meleg, barátságos „szervusz”-

szal fogadott. Karanfogott, felelevenítette a kedves napok emléket s arra kért, hogy kaulozoljam a városban. Persze szívesen vállalkoztam erre, megnéztünk minden látványt. Arz tábornok nagyon rokonszenvesen nyilatkozott a városról, el volt ragadtatva a Mátyásszobor monumentalitásától és a „Kárpátok öre” művészi szépségétől.

— Arz maga nagyszabású származású szász ember, magyarul azonban korrektül beszél s felesége is magyar asszony. Arz tábornok nagyszabású családapa, valóságoslag meg van hatva, ha családjáról csak szó. Rezignáltan mondta nekem, hogy már két esztendeje nem volt otthon s nem láthatta a leányát, aki már 12 éves s maholnap nagy leány lesz. Most talán, hogy a király kogye a vezérkari főnöki tisztségre jelölte ki, talán közelebb lesz Bécshez és több alkalma lesz felkeresni családját.

HIREK.

Hátyatalpu cipők.

(Hat kereskedőn át a vevőhöz.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: A főkapitányságon két hét óta nyomozás folyik, mert sok följelentés érkezett, amelyben a felek panaszkodtak, hogy rossz, papirtalpu cipőt vásároltak, amelynek a talpa egy hét alatt elromlott.

A főkapitányság az adatokból kiindulva a Dobler-bazárban 4000, más 15 kereskedőnél 40.000 pár cipőt foglalt le. Ezeknek a forgalomba hozott cipőknek 50 százaléka teljesen hasznavehetetlen volt és szakértők bebizonyították, hogy szándékos rosszhiszeműséggel készítették ilyenek. A cipők egyrészenek talpára egyharmad milliméter vékonyságú kartybőr volt ragasztva, másik részét két vékony, hasított kartybőr fódté, közben hulladékokkal. Ezeket a cipőket újra talpalni is lehetetlen, az áruk pedig éppen olyan magas volt, mint az ugyanolyan nagysága teljesen jó cipőké.

A nyomozás kiderítette, hogy a cipők 6 kereskedő kezén mentek keresztül, amíg a vevőhöz eljutottak. A nyomozás még nincsen befejezve, a forgalomba hozó kereskedők és a készítő gyárak ellen az eljárást megindították.

Szakadt az istenáldás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Alig egy hete, hogy ugyanezen a helyen megirtuk, hogy az Aradvárosi Női Felső Kereskedelmi Iskola, mely jelenleg ideiglenesen a régi Ipar- és Népbank helyiségeiben tartja előadásait, egy hideg hétfői reggelen, két napos szünet után farkasveremben fogadta növendékeit. Az igazgatóság egyszerűen elfelejtett fiat rendelni, pedig a régi már pénteken elfogyott.

Most, hogy nagy máglyák emelkednek az iskola aszfaltos udvarán és bent is jó, kellemes melegben sütkéreznek a kályha körül a leánykák. Most új viccet talált ki az iskolában valaki. Ott különben is mindig új és új tréfákon török az emberek a fejüket. Ma reggel, március 6-án azt hitte valaki, hogy husvét van! Hát nem nagyszerű ez? Mikor a kis leányok reggel beléptek az emeleti termekbe, felülről szép sugárban permetezett alá a víz — vigyázat! nem partium; az most drága, háború van. Szegények, mikor az utcáról beléptek a komor falak közé, örültek, hogy künn vannak a vízből — mert künn esett, hogy ne mondjam, szakadt az eső, de amint beléptek, itt már egy valóságos mozdító eső volt. Buzgósan azt hitte az a valaki,

aki ezt a viccet rendezte, hogy eljött szép husvét ünnepe s megloccsolgatta a kis gyermekkeit, hadd nőjenek nagyra. Kár, hogy egy pár piros tojást nem tett minden tintatartóba. De ugyátszik a leánykák nem akartak nagyra nőni és kinyitották esernyőiket és úgy várták, hogy megszűnik a korai husvétii locsolás. De nem szűnt meg, sőt végül már ladikázni is lehetett volna a padok alatt. Végre megsokallták a bő istenáldást és igazgatói engedélyvel felraháza hazamentek. Most sült csak ki, hogy az egész vízözön nem tréfa volt, mert lyukas az iskola teteje. Ejnye, ejnye, mennyi baj van ebben a leányiskolában!

— A király budapesti utja. Bécsből jelentik: A király ma Czernin Ottokár gróf külügyminisztert külön kihallgatáson fogadta. Ofelsége egy napos budapesti tartózkodása alatt külpolitikai kérdések kerülnek tárgyalásra, ezért a külügyminiszter is vele jön.

— A német császár Konrad Ferenc bárónak. Berlinből jelentik: A Reichs Anzeiger jelenti, hogy Konrad Ferenc báró tábornagnak Vilmos császár a Pour le merite rendjelhez a cser-ágot adományozta.

— Fiu az apa védelmében. Budapestről telefonálja tudósítónk: A képviselőház egyik legutóbbi ülésén Hammersberg László erősen támadta Lukács Lászlót. A volt miniszterelnök fia Lukács György, aki a frontról tért vissza, most Almágy László és Szász Pál képviselők útján provokáltatta Hammersberg Lászlót, aki Hódgy Gyula és Csizmazia Endre képviselőket bizta meg segédjeinek. A tárgyalásokat azonban föl kellett függeszteni, mert Hammersberg elutazott Budapestről.

— Az aradi waggonyár új cégjegyzője. Az aradi waggonyár irodafőnökét, Martzy Bélát felhatalmazta az igazgatóság a cég per procura jegyzésére, mely jogot egy igazgatósági taggal közösen gyakorolja.

— Bapaumot még nem foglalták el az angolok. A Reuter-ügynökség jelenti: A németek Bapaumot kiűrtették, az angolok azonban még nem szállták meg a várost. Főcrejük csak két kilométernyire van a várostól. A németek a várost könnyen zárótűz alá vehetik.

— A kereskedők és az élelmiszer árusítók felhívása. Mindazon kereskedőket, akik a kereskedelmi és iparkamaránál történt jelentkezésük ellenére a várostól élelmiszer árusításra engedélyt nem kaptak és akik ezek közül árdragítás miatt büntetve nem lettek, kérjük, hogy f. évi március hó 7-én szerda este 9 orakor, az Aradi Kereskedők Köre nagytermében (Tabajdi Károly-utca 1.) tartandó értekezletre okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. Az egybehívók.

— Négy évi vizsgálati fogság után — tíz évi fegyház. Berlinből jelentik: A nagyszabású Schiffmann-féle jelzőlog család ügyben a birodalmi törvényszék ma hozta meg az ítéletet. Schiffmann bankárt tíz évi teyhazra ítélték, valamint tíz évi hivatalvesztésre. A vádlott négy év óta van vizsgálati fogságban, mert a főtárgyalás megtartását mindig sikerült kitolnia. A vizsgálati fogságból egy évet és hat hónapot kitöltöttek vettek.

LEGUJABB.

Klotür a washingtoni parlamentben.

Hága. A Reuter ügynökség egyik képviselőjének Lord Millner, aki a brit kormányt képviselte a pétervári konferencián, kijelentette, hogy az értekezlet letolyása a várakozásokat messze felülmulta. Nem volt szó új politikai irányzatok megalakulásáról, hanem Oroszország szorosabb együttműködéséről Angliával. A szövetségesek a háború vezetését illetően a legtöbb kérdést legnagyobb egyetértésben megoldották. Kijelenti, hogy a háború folytatását illetően nem volt eltérő vélemény, csak abban a kérdésben voltak eltérések, hogy a szövetségesek erejüket a legnagyobb fókuszra fejtették-e ki.

Genf. Bisolatti miniszter visszaérkezett párisi és londoni utjáról. A Petit Parisien munkatársának azt mondta, hogy Németország megbüntetésére a legjobb uton van. Az együttműködése a négyes entitenak háború utáni fenntartására a leghatásosabb eszköz, hogy miniszterei minél szélesebb körökkel érintkezzenek.

London. A Reuter ügynökség pekingi jelentései szerint a miniszterelnök lemondását összeütközés előzte meg, amely közte és az elnök között

Erkezett reggel 3 órakor. történt. A lemondást aligha fogadják el. Kína és Németország viszonyában nem fog változás bekövetkezni.

Ezekhez a híresztelésekhez a Wolff-ügynökség megjegyzi, hogy fentartással kell tudomásul venni, mert sem a német külügyi hivatalhoz, sem a berlini kínai nagykövetséghez nem érkezett értesítés.

Washington. Reuter. A szenátust holnap délelőtt fél tizenegy órára összehívták. A szenátus napirendjén többek között új szakasz beillesztése szerepel a hárszabályokba, amely lehetővé teszi a vita borekesztését.

Amsterdam. A Koppenhága 2570 tonnás gőzöst utban London és Rotterdam között német tengeralattjárók elsüllyesztettek.

Rotterdam. Február 21. óta angol kikötőben 1300 semleges hajó horgonyoz, melyek nagyrészt Anglia kibérelte.

Hága. A Prinzes Mary angol gőzös Rotterdamból ide akart érkezni, de a holland tengerészeti hatóságok visszautasították, mert ágyukkal volt felfegyverezve, amit a holland kormány, dacára a brit terrornak, törvénytelennek és vízelben megengedhetetlennek tekint.

— **Nem foglalták el az oroszok Hamadánt.** Konstantinápolyból jelentik: (Hivatalos jelentés.) Perzsa arcvonal: Két ellenséges lovasezred egymásután megkísérelte Hamadántól keletre levő állásaink megtámadását, de útegeink tüzelésével visszavertük őket. (Ha Hamadántól keletre volt a támadás, akkor Hamadán nem eshetett el. — A szerk.)

— **A petroleum ára.** Groen Nándor főkapitány közhírré teszi, hogy a m. kir. miniszterium 504/1917. M. E. sz. rendelete folytán a világító kőolajnak (petróleum) Aradsz. kir. város területén eddig érvényben volt maximális árai helyett ezentúl a következő legmagasabb árak lesznek érvényben: I. A nagykereskedőnél, a kiskereskedőhöz szállítva, ha az eladott mennyiség legalább egy hordó, 100 kgonként 56 kor. 50 f. II. A kiskereskedőnél, az eladó üzleti helyiségében (egy hordónál kisebb mennyiségben való eladásnál) kilogrammonként 62 fillér, literenként 52 fillér. A kiskereskedők (közvetlen fogyasztók részére árusítók) a maximális árakat üzleti helyiségeikben szembetűnő helyen kifüggeszteni kötelesek, s az árakat tartalmazó jegyzéket állandóan oly állapotban kötelesek tartani, hogy az világosan olvasható legyen. Aki ezen meghagyást nem teljesíti, vagy a maximális árakat bármily módon kijátsza, vagy oly üzletet közvetít, a melyet a jelen rendeletben megállapított árnál magasabb áron akarnak kötni, vagy ily ügylet megkötésénél bármily módon közreműködik, kihágást követ el, s az 1914. évi L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettetik.

— **Adomány az Aradi Ujságírók Segítő-Egyesületének.** Az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak igazgatósága 300 koronát adományozott az Ujságírók Segítő Egyesületének. A nagylelkű adományért ezuton is hálás köszönetet mond az elnökség.

— **Az árdragítók büntetésének szigorítása.** Sándor János belügyminiszter a városokhoz és vármegyékhez küldött rendeletével felhívja a hatóságok figyelmét arra, hogy az árdragítás, élelmiszerhamisítás, általában a háborús viszonyokkal való visszaélés miatt elítélteknek a büntetés kitérésére csak a legszükségesebb esetben adjanak halasztást. Az elítéltek büntetésüket ezentúl nem a rendőrségen, hanem az ügyéségi fogházakban kötelesek kitölteni. Az olyan elítéltekkel szemben, akiknek kihágási ügye nem függ össze a hadállapottal, a belügyminiszter a munkáshányra való tekintettel hosszabb időre terjedő halasztást tart megengedhetőnek.

— **Elhunyt plébános.** Magyarbányegyes község és a nagybányegyesi róm. kath. egyházközség közönsége szomorúan tudatja, hogy plébánosa, Vagács Ödön folyó évi március hó 4-én elhunyt. Súlyos körülmények közt átvett egyházközséget tíz éven keresztül hiven és becsületesen szolgálta, keresztényi türelme és szelidsége sok bajnak lett gyógyítója. Temetése március 6-án, kedden délelőtt fél tizenegy órakor volt igen nagy részvét mellett.

— **Rablógyilkosságok Varsóban.** Varsóból jelentik, hogy rövid időn belül már a második rablógyilkosságot követik el hasonló körülmények között, amiből azt hiszik, hogy a tettes ugyanaz az ember. Bidonazka Jozefa magánzónát kötéllel megkötötte, a fejét rongyokba burkolta, úgy, hogy megfulladt. Több ezer rubel eltűnt.

— **Koszorúmegváltás.** Az Arad városi vörös kereszt egyesületnek Fábrián Lajos ny. törvényszéki elnök ravatalára szánt koszorú megváltásaként Fábri Sándor dr. Acsev. vezérigazgató 50 kor., Pécskai Vadásztársaság 50 kor., Aradi ref. egyház 30 kor. Király Dezsőné 30 kor., Scharner Sándor dr. törvényszéki elnök 30 kor., továbbá Tulipán Sándor ravatalára szánt koszorú megváltása fejében Daniel Endre asztaltársasága 47 koronát adományoztak, melyekért ez uton is hálás köszönetet mond az

Aradvárosi vörös kereszt egyesület elnöksége nevében Vászárhelyi Janka elnök és Hász H. Zsolt elnök.

— Kerpel kölcsönkönyvtár új pótkönyvek megjelant. 901

Egész fletta üldözi a német csodahajót.

— **Saját tudósítók telefonjelentése.** — **Malmö.** A titokzatos kobzó hajó egyre nagyobb félelemmel tölti el az entente államokat a Csendes Óceánon való hajózás veszedelmessége miatt. Az angol és francia hadihajókhoz újabban hat japán hadihajó is csatlakozott, hogy a titokzatos kobzó hajót felkutassák, melyről az újabb elsüllyesztésekből tudják csupán, hogy még mindig működik. A Csendes tengeren a hajók biztosítása az új kobzó hajó miatt tizenkét százalékkal emelkedett. Számos municiót szállító hajó, melyeknek megérkezése már napokkal ezelőtt esedékes volt, eddig nem adott hírt magáról.

Amsterdam. Holnap huszonkét holland hajó indul Amerikába. A hajók elindulását napok óta halasztották, mert a német megállapodások szerint még nem volt a hajók útja teljesen biztos.

A Hollandiába internált német tengeralattjárót a holland kormány megvette és vasárnap holland legénységgel és holland lobogó alatt kifutott a nyílt tengerre.

Newyork. Stone és Man szenátorok felhívást intéztek a közönséghez, hogy tartózkodjanak a zárlati területen való utazástól, mert ha egyetlen amerikai sem utazik az eltiltott területeken keresztül, akkor elkerülhető lesz Németország és Amerika között a háború.

A nyugatamerikai kereskedelmi kikötőket február 25-én segéd hadikikötőkkel alakították át.

MOZGOKIP SZÍNHÁZ.

* **A vágy dal.** (Svenska släger az Urániában.) Minden ami az emberi életben az érzések és vágyak körül forog s ami ebből meríti tárgyát, az az emberi szívnek kedves és rokonszenves. A filmtéchnika is megérezte ezt a hatást és ezért ahol csak lehet, az érzések világából meríti tárgyát és rendszerint sikerül is az emberek lelkét megnyerni és meghódítani. A színház mai képe is ezen a tudáson és határon alapszik és ha elgondoljuk azt, hogy a Nordisk társaság egyik legelőkelőbb gyára, a Svenska gyár készítette a filmet: tudhatjuk, hogy kiállítás és rendezés tekintetében is elsőrangú munkával lesz dolgunk. A szünetelés által beállott zavarok folytán van a színház abban a helyzetben, hogy ezt a képet is a budapesti bemutatót megelőzőleg hozza közönségének és ilyen elsőrangú műsorral hirdalja át azt az úrt, amely a legközelebbi szedációig mutatkozik. — **Monna Vanna,** mely klasszikus szépségeivel meghódította a művelt országok színpadát, festői szépségű filmben kerül legközelebb bemutatásra az Urániában.

* **Az „Arany-sorozat” legújabb filmje az Apollóban.** (Páruaj a végzetel.) Az amerikai World-gyár, amely az „Arany-sorozat” elnevezés alatt a legszebb és legnagyobb szabású filmeket készítette — többek között a Trilbyt és a Szibériát — újabb hatalmas alkotásokkal ajándékozza meg a kinematográfia művészetét. Az „Arany-sorozat” legújabb filmjei, tekintve az amerikai konfliktus kiélesedését, előreláthatólag az utolsó érdekes filmtékeresek, amelyek a háború befejezése előtt a közép-európai hatalmak országába eljuthatnak. Az Apollószínháznak előkelő összeköttetése biztosítja

mind a két grandiózus film, amelyeket egymásután tűz műsorra az igazgatóság. Az első: „Párba a végzetel” szerdán és csütörtökön kerül bemutatásra. A hatalmas apparátussal és művészi tökéletességgel megrendezett film eseménye egy tehetséges fiatal orvosról szól, akire ráolvassák hogy talált gyermek, tehát társadalmi előítéletek szigorú mértékét nem állja meg. A fiatal orvosnak nagy kétségbeesésében segítségére siet az ismeretlen anyja, egy színésznő, aki beigazolja, hogy fia törvényes házasságból származik, csupán helyzete kergette abba, hogy gyermekét elhagyja a más emberekre bízva. A nagy titok feltárása után megnyílik a fiatal orvos előtt a társadalom ódon kapuja és boldogulás útja.

VAROS ES MEGYE

Polytatólagos sorrendje Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1917. évi március hó 14-én d. n. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 3. Tiszti ügyészség beterjeszti a Wulku Miksival, Kovács Mihályval, Böszörményi Andrással, Steiner Ferencvel, Tóth Jánossal (2) és Belisás Vazullal megkötött földhasználati szerződéseket jóváhagyás végett. 4. A tanács előterjesztése a Nagyváradi-úti aszfalt munkáknál felmerült több kiadás teherbeviteléről tárgyában. 5. Grósz Ferencnek feleltetése a tanács azon határozata ellen, melylyel a hatósági cukor árusításának jogától megfosztott. 6. A tanács beterjeszti a jövő évi faszükséglet biztosítása iránt megartott versenytárgyalás eredményét jóváhagyás végett. 7. A tiszti ügyészség beterjeszti Reich Dáviddal a szegény házban elhelyezett aze-gények kenyérének szállítása tárgyában kötött szerződést jóváhagyás végett. 8. A mér-nöki hivatalnak jelentése Vittner József vál-lalkozó szerződésének meghosszabbítása iránt.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

(—) Takarmányt kap a város. A város gazdasági hivatalához takarmány fog érkezni, árpaszalma, melasz és korpa. Melasz 100 mé-termáza és a teleltartó gazdák részére 50 métermáza korpa. A takarmányt Lócs Rezső k. polgármester, gazdasági tanácsnok osztja szét az arra jogosultaknak.

SZERKESZTOI UZENETEK.

Hokkani előfizető. Nem köteles a számlán megjelenni.

L. F. Arad. A pályaműveket a kereskedelmi és iparkamara felterjesztette a kereskedelmi miniszterhez, azonban esideig döntés nem történt. A döntésről minden pályázót értesíteni fognak.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. március 7-én szerda:

9) Beris. 10) Beris.

Három a kis lány.

Operett.

Kezdet 7 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétában.

Staubert József.

AZ

eseményekről napról-napra a legalaposabb és a legfrissebb tudósításokban számol be az

ARADI KÖZLÖNY

Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborús híreinek megbízhatósága révén

MAGYARORSZÁG

vidéki lapjai között az első helyen áll. Az Aradi Közlöny a

LEGELTERJEDTEBB

napilap, amely a háború alatt is a közönség fokozottabb igényeit tartotta szem előtt és nem szállította le a szövegrészének terjedelmét, miért is a

LEGTARTALMASABB

újság. Az Aradi Közlönyt a közönség minden rétege olvassa és így a

LEGJOBB

hirdetési organum. Az Aradi Közlöny nemcsak a helybeli és a

VIDÉKI

hanem az ország újságolvasó körének, valamint a harctéren küzdő katonáknak is előszer-tettel olvasott

NAPILAPJA.

Lapkihordópár felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

7878

Stearin és Paraffin gyertya

nagy választékban, olcsóbb mint bárhol. Cigaretta állami nagyban és kiskisban. Naponta friss

é l ő h a l a k.

Purimra nagyobb mennyiségű hal érkezik és nagy választékban áll a közönség rendelkezésére. Figyelmeztetem a n. é. közönséget, hogy az óriás áremelkedés dacára a hal árát csak 50 fillérrel emeltem. Hagymát, tormát, zöldpaprikát, dugbogyót, st. nagyobb mennyiségűt, egyenesen Máskórról szállítva, mindenféle gyümölcs és déligyümölcsöt, valamint máltányos árban. Vidéki rendelések előleg ellenében azonnal küldömnek. Szives partitogást kér

Luttvák Lószef

Asztalos Sándor-utca 8. 1008

Nagyobb aradi gyá-vállalat

kantinját

bőrbe adja.

Cím a kiadóban.

1597

AKI

házat, vagy földbirtokot

venni vagy eladni akar, forduljon bizalommal

Lustbader Adolf

ingatlanforgalmi irodá-jához Révay-utca 2. sz.,

ahol kisebb-nagyobb há-zak, birtokok előleg-zésben vannak. Megbíz-asokat ingatlanok el-adására és vételére előgádok.

Telefon 961. szám.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppe” folyadék és „Peppe” hintőpor segítségével.

Szárít! . . . Szagtalanít!!

Peppe folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppe hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt minden megszabadul a Hájós-féle ANA GALLIN használatával. Kez-elése igen egyszerű, nem pis-kit, nem ragadós. A beszerzés nél vigyázz! Kell az ANA GALLIN csőre. A használati utasítással 1 korona.

Gyöngyteher fogakat

nyernek a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájrészt desztinálja, utóbb szíven kávémas. Ára egy porcelán-szalencének 90 fillér.

Fontos szerek kizárólagos készítője és egyedül nagy mennyiségben:

HAJÓS ÁRPÁD

Gyógyszertára Arad, Andrássy-lás 22. sz. (Mozgathatós szomszéd.)

A szépségérvényes tükör a felhasznált szé-pítőszerek helyes megválasztásá-ban rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat. Rozsnyay Serail arc-enőse. Kis tégely 150 kor. Nagy tégely 250 k. Rozsnyay Serail krémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér. Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill. Rozsnyay Serail opora. Lehetetlenségű. Orám, lehar, róza és testá-nak. Egy dob. ára 2 korona. Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loh-du bet. orgona, piros ró-za, Serail. Uvegje 1 kor 50 fillér.

Kapnato a készítőnek

Rozsnyay Mátvás gyögy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Magyar királyi államvasutak.

49544—1917. sz. sz.

Arverési hirdetmény.

A későbbi kötelesek a vasúti ületszabályzat 81. §-a értelmében az alább felsorolt állomások teheráru raktáiraiban, délelőtt 9 órakor a következő napokon fognak azonnali készpénzfizetés melletti nyilvánosan eladtnak:

Állomások 1917. március hó 20-án,	Arad
Békéscsaba	15-én.
Budapest dunapart teher p. u.	16-án.
Budapest—Józsefváros	19-én.
Budapest nyugati pályaudvar	21-én.
Debrecen	28-én.
Eszék	19-án.
Fiume	27-én.
Győr	15-én.
Kaposvár	22-én.
Kassa	14-én.
Kolozsvár	27-én.
Losoncs	16-án.
Miskolc	28-án.
Nagyvárad	30-án.
Pápa	21-én.
Pécs	26-án.
Pozsony	30-án.
Sátoralfajti-Újhegy	22-én.
Szabadka	28-án.
Szatmárnémeti	29-én.
Szeged	23-én.
Szolnok	14-én.
Temesvár Józsefváros	29-én.
Ujvidék	30-án.
Zágráb	26-án.

Budapest, 1917. február 21-én.

Az igazgatóság.

(Ünnyomás nem díjazatik).

929—1917. sz.

Hirdetmény.

Folyó évi január hó 1-én életbe lépett szabályrendeletet a következőkben tesszük közhírré:

1. §. Arad szab. kir. város területén tartott kutyák után adót kell fizetni. Ez a kötelezettség a kutyák elvadásztatásának napjától kezdődik. Adómentesek a katonai, csendőrségi, vagy rendőrségi célokra szolgáló beállított, vagy oltás alatt álló, továbbá a városi meszőőrök és erdőőrök birtokában levő és hivatásuk gyakorlására szükséges kutyák.

2. §. Minden kutyabirtokos köteles kutyáját kétféle etetni, katonai és gazdasági állapotát figyelemmel kíséreni.

23. §. Mindegyik kutyán belső megbetegedéssel utaló jelek mutatkoznak, és szintén ha a kutyák bukál, vagy megszökött, továbbá, ha azt veszettségre gyanús, vagy veszett állat megmarja, birtokosa, illetve a gondoskodóval megbízott személy, azt az 1888. évi VII. t.-e. 136. §-ában megjelölt állategészségügyi hatóságai (kapitányi hivatalai) bejelenés nélkül tartozik, együtt aal köteles a kutyát, amennyiben nem szökött meg, a hatóság intézkedéseig elzárni vagy biztos helyen elzárni. A veszettség, veszettség gyanúja, vagy fertőzés gyanúja esetén követhető eljárásra az 1888. évi VII. t.-e. 66—72 és ezen törvény végrehajtása tárgyában kiadott 40000—1888 sz. rendelet 169—192. §-ának, némiképpen az 1898—1908. sz. földművelésügyi ministeri és az e tárgyban kiadott egyéb ministeri rendeleteknek határozmányai irányadóak.

24. §. A város területén minden kutya az utcára s általában házon kívüli helyre csak a maras lehetőségét kizáró szájkoszorúval bocsáthatók.

25. §. Harapós és általában a közbiztonságra veszélyes kutyákat nappal biztos módon megkötve, bekerített helyen kell tartani, éjjel pedig azok csak zárt udvarban bocsáthatók szabadon.

26. §. A tanyákon tartott kutyákat a vadászati időszak alatt pánterakutyásként pedig nyakukról, első lábuk alatt 3 centiméter távolságra lebegő egy kezesrel kell ellátni, mely öket a szabad mozgásban lényegesen korlátozza.

27. §. Vendéglőbe, kávéházba, vagy más nyilvános helyiségbe ugyancsak társaságokba kutyát bevinni nem szabad. E tilalom betartás-ért nemcsak a kutya birtokosa, hanem az illető helyiség tulajdonosa (bérletj) illetve a társasággal alkalmazottai felelősek. Szótanyokra kutyát vinni szintén tilos.

28. §. Vadásza kutyát vinni tilos.

29. §. Kutyát kinezni, durván bántalmazni, megítani vagy zaklatni tilos.

Büntető határozatok. Kihágást követ el: a) aki másnak a kutyájától az ebbőlreat jogtalanul elveszi b) aki más kutyájától szőő ebbőlreat saját kutyáján becsapja, c) aki saját kutyáját szőő ebbőlreat másnak adja, d) aki kutyáján hamis, vagy meguntulított ebbőlreat véreit, e) aki a 6—8 §-okban előrt bejelentést elmulasztja vagy az ebbőlre kivétel szempontjából — lényeges körülményre vonatkozóan a valóságnak meg nem felelő bejelentést tesz, továbbá aki kutyája részére az ebbőlre ki nem váltja, f) aki a jelen szabályrendelet 22—30 §-ai ellen vét, amennyiben cselekménye súlyosabbnak nem minősül, 100 koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő. Greén, lokapitány.

Meghívó.

Az Első Aradi Sertéshizlalo Részvénytársaság

1917. évi március hó 18-án délelőtt 11 órakor az „Aradmegyei lakóközösség” helyiségben tartja

VII-ik évi rendes közgyűlést,

melyre a t. részvényesek tisztelettel meghívotnak.

A részvények az alapszabályok 9. §-a értelmében 3 nappal a közgyűlés előző társaság pénztáránál vagy valamely aradi pénzintézetnél letétbe helyezendők.

TÁRSASÁGI.

1. A közgyűlés jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kifizetésre.
2. Az évi jelentés, az 1916 évi mérleg és a felügyelő-bizottság jelentésének előterjesztése, mérleg megállapítása, határozat a nyereség felosztása felett, valamint a fennmaradó maradványok elosztása.
3. Részvényesek esetleges indítványai.)

1668

Arad, 1917. március hó 4-én.

Az igazgatóság.

Zárszámadásaink a közgyűlés előtti 8 napon belül változatlanul iródjában rendelkezhetők, azonkívül az „Aradi Közlönyben” közzétettek.

*) Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvényesek által előterjesztett indítványok csak akkor tárgyalhatók, ha a közgyűlés megtartását legálább 14 nappal megelőzőleg az igazgatóságnál írásban benyújtatnak.

Vagyon Mérlegszámla 1916. december 31-én. Teher

Pénztárkészlet	22017.62	Részvénytőke	400000
Beruházások:		Tartalékalap	150000
telek	24745	Értékcsökkenéstartalé-	
épületek	432831.14	alkalap:	
gépek és berendezések	196326.27	Áthozat 1915. évről	86480
iparvágány	16181.65	1916. évi hozzájárulás	51320
hivatali felszerelések	30777.06	Tiszviselők végkielég-	
Felszerelések és leltári		gítési alapja	701.37
tárgyak	19478.95	Előfordulások	1300000
Adósság folyószámlán	1064175.53	Hit lejárati visszafizetés	844689.90
Aranykészlet	323915.03	Ovad-költségen	100000
Anyagok	6000	Lombardkölcsön	55468
Értékpapír k.		1915. évi nyereség át-	
(ebből hadikölcsön		hozat	5376.20
K 75000)	75875	1916. évi nyereség	43289.81
Ovadék	100000		48866.01
	2302323.23		2302323.23

Arad, 1916. december hó 31-én.

Könyvelésért:

Könnyeg János, s. k. ig. elnök.

Vámos Anta, s. k. vezérigazgató.

Gutzjahr Mihály, s. k. ig. tag. Nemes Géza, s. k. ig. tag. Récsy Miklós, s. k. ig. tag.

Ritter Imre, s. k. ig. tag. Vácshelyi József, s. k. ig. tag. Vörös Henrik, s. k. ig. tag.

Pont mérleget megvizsgáltuk, az összes könyvekkel összehasonlítottuk, azokkal megegyezőnek és helyesnek találtuk.

Arad, 1916. március hó 4-én.

Fodor Gyula, s. k. felügy. biz. tag. Kisvárfy Béla, s. k. felügy. biz. tag. Nj. Tenner Lajos, s. k. felügy. biz. tag.

Utánnyomás nem díjazatik.

Fagydagasztók FRIGIN.

szintetizáció legjobb szor a

elmulasztásra, nagyvizkozóság biztos meg-

Arad ecettel és utá-

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is 3 nap alatt mindenki megszabadul

a Háló-fő ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem pirosít, nem ragad. A beszerzésnél vigyázzni kell az ANAGALLIN mára. Ara használati utasítása együtt 1 korona.

Poloszták

kürtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav”-val csaközönhető. A dutorokat nem rongja, még a potót is kürtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő

a „Melogen”. Egy pár perc alatt bármely haj, vagy bajust a legesőbb

Állandó fekete szíre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 2 korona, 40 fillér.

A lelti szerek kap- Hatók a Készletben Hajós Árpád Gyógyszer-tárban

ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapítva 1886. évben az Aradmegyei Közközség számára.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját az alábbiak szerint számítjuk.
Minden szó hirdetései ára 3 fillér. Vas-
tagabb betűkkel 16 fillér.
A vas-
tagabb betűkkel kívánt szavak
aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 1 korona.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
Hirdetéseket délután 4,5 óráig ve-
szünk fel.
A kiadóhivatal fenntartja magának a
jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét,
amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában
nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Elvált asszony!
Sürgős levele van. 1901

Vidéki intelligens urleány
szérszakos eljából levelezne igazi urlem-
berrel. Levelet „Gyöngyvírág” jellegre a tit-
a kiadó továbbít. 1597

„Vista”
jellegre levél van a kiadóban. 1596

Vigyázó Sándor. 1599
Nem vette át levelét? Miért maradt el?

Középkorú fiatalember
tisztességes szándékból barátságot kötne
csinos leánnyal. Leveletet „Ha szeretet”
jellegre lapban jelezve k'z. 1600

Kiadó lakás.

Két egymásba nyitó
modern butorozotti szoba azonnal kiadó.
Dezso-utca 4/c. 1601

Boros Béni tér 20.
szám alatt 5 szobás modern I. emeleti
lakás egy nyitott és egy csukott erkély-
lyel, továbbá egy 3 szobás II. emeleti er-
kélyes lakás, mindkettő május 1-ére ki-
adó. értekezni Laender gőzfűrésztársasá-
gánál. Telefon 6. 1598

Kiadó
3 szobás modern n. ca. lakás június 1-től
esetleg butorozva. Megtekintendő 12 és fel-
2 óra között. Aranykő-utca 2. 1586

Alkalmazást nyer.

Jó megjelentető
Gyűjtes elárulástól felvett ingos I. és
Fia cég. 1594

Könyv-elésben
írás fiatal leány pénztárban felvételük
Welsz és Benjamin cégnél. 1598

Nő, lehetőséggel fiatal
írodaszolgát keresünk, kinek felesége a
házmesteri teendőket vállalja. Jelentkezni
lehet Laender gőzfűrésztársaságban. Bo-
ros Béni-tér 20. 1596

Jóbb házból való
leány, ki a német és román nyelvet bir-
ja, üzletben kiszolgálásnak felvételük.
Cím a kiadóban. 1599

Hősnői életben
fiatal leány felvételük tel. szám melé. Cím
a kiadóban. 1593

Fiatalkorú megbihitő
cukrászsegéd felvételük. Ajánlatok fizetési
kényekkel Fria Gyula Gyulafehérvár
küldendők. 1592

Tölggőz
jókurban levő, fehérit beteg részére, meg-
vételre kerestetik. Ajánlatok Meer Mór és
Fia féséküsitésbe. 1604

Rozsnyav-gyógyászati
1 munkásleány felvételük. 1606

Kisasszonyt keresek
3 gyermekem melé. Csak olyanok jelent-
kezzenek, kik hasonló alkalmazásban már
voltak. Ehrenfeld, Luther-utca 2, föld-
szint. 1568

Jóbb házból
való leány, ki a főzést és takarítást vá-
lalja, délután egy három éves gyermekkel
foglalkozik, urháznál, hol a durván mun-
kát bejáró női vágai felvételük. Varráshoz
értők előnyben. Cím a kiadóban. 1560

Nyomdász-tanulónak
felvételik két fő, kik a 14. évet befejezték
és legalább 6 osztályt végeztek. Bö-
vebbet a kiadóhivatalban.

Alkalmazást keres.

Két megjelentető
Intelligens asszony, magyar-német nyelv-
tudással, üzletben állást keres. Cím a
kiadóhivatalban. 1602

Ingatlan.

Magánház eladó,
Mossói-telken Baross Gábor u. 6. 1595

Kürtösi-utca 4.
számú magánház kerttel eladó. 1604

Egy emeletes házban,
teljesen jókurban tartott, 10 lakással, el-
adó. Széll-utca 2/h. 1423

Gyógyászat.

Dr. Ansel
aranyér-kupokát mindenben pótolják a
Haemorrhoid-kupok, azonos összetételű
folytán hatású is teljesen azonos, ára 3
korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyogy-
szertár Arad. 12

Üzletek.

Orvostheltség kiadó
Szabadság-tér 5-6. szám. Bővebbet Ham-
mer Vilmos villanyműszerésznél. 1028

Vétel és eladás.

Borosherdőt
88, 90, 92 hektoliterest egyenként 800
litere használat jókurban ea 600-700
hectoliteret elad. Wilye József, Nagy-ú. 1-91

Könyveket,
bélyegeket és ritkaságokat vesz Deák
Béla Antiquariuma és könyv és papirke-
reskedése Forray-utca. Telefon 902. 871

Különféle.

A nátha
és minden vele járó fádalom nyomban
megszűnik, ha orrmukat Nathinnal be-
kenitjük. Ára 1 korona. Hehs Vilmos-gyógy-
szertára, Arad. 1438

Heinold.
A legártalmatlanabb aromaszójtó és főzötté.
iszadó, fényes, zsíros, atkás (mitesszeres)
arcot naponta ahányszor szükséges, gyapot-
ra öntött folyadékkal megtöröljük. Az arc
rögtön csodásan szép lesz, mintha valami
mesés lehellet finomságu harmattal volna
bevonva. Az atkák pár nap alatt elmul-
nak. Ára 1 korona. Dr. Földes és Hehs
pharmazsappal és vegyesüzletgyára Aradon.
Tíz mellett ne használjuk. 12

Apróhirdetéseik
az „Aradi Közlöny” részére felvételük
a Messinger-boy kiadóban, Deák Ferenc-
u. 8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

1916. P. K. 8162/5.

Árverési hirdetés.

Az aradi kir. járás ura úgnak
fenti sz. végzése következtében
dr. Zubor Imre ügyvéd által kap-
viselt és vegy. Avarffy Gazdáné ara-
di lakos javára 6651 korona tőke
követelés, ennek 1916. évi február
hó 8 napjától járó 6% kamatai és
eddig 349 korona 10 fillérben
megállapított költségek erejéig le-
foglalás és 2400 koronára becsült
butorok, 30 g-ra és egyébek Ara-
don Anich Lajos u. 15. sz. 1917.
év március hó 12-ik napján
délután 10 órakor nyilvános árve-
resen legelőbbit ígérő vevőknek el-
lognak adatni.
Arad, 1917. évi február 26.
Györfy Arnold
bir. végrehajtó.

1916-1917 kh.

Hirdetmény.

Közbiré teszem, hogy a ma-
gyar miniszter úrnak 486-1917.
S. M. sz. rendeletével felállított
Vasbizottság 62-122. IV. sz. ér-
teletése szerint. A fent hivatko-
zott rendelet 6. §-ában f. év febr-
ruár hó 25-vel megállapított beje-
lentési határidő 1. é. március 10-re
lett elhalasztva, — valamint, hogy
a rendelet 6. §-ának utolsó be-
kezdése szerint 10.000 kg.-nál ke-
vesebb rudvasmennységgel és 8000
kg.-nál kisebb vaslemezmennyiséggel
nem a Vasbizottságnál kereskedé-
szendő, hanem a kereskedelem ut-
ján szerzendők be.
Arad, 1917. február 26.
Green, főkapitány.

Szőlősgazdák

figyelembe ajánljuk
PEROCID
tisztá nemet gyártmány — gar.
45% — a ministerium által ajánlott
egyedüli megbízható kékítő pótló-
szer. permetező-re, — napi áron.

RAFFIA
I. Mayunga, szep jelű és hosszú száru
minőség, — ered. bűkben és
kímélve, — napi áron.

Hypermangan-kali
kék perocid-pora és baktérium el-
leni védekezésére, nap áron.

Vojtek és Welsz
Arad. 1140

Pk. 6906-1916. szám

Árverési hirdetés.

Aradon március 7-én végrehaj-
tásra kerül a közbiré teszem, hogy az
aradi kir. járásbírósgátnak. 6906/7-
1916. szám alatt nyert m. r. üzle-
som folytán dr. Mosnar Oszkár
aradi ügyvéd által képviselt
Schauer Ernő és Társa aradi tej-
cég jelentkezőre Arad-szentmár-
tonban, Szaudner Miklós írás-
pén beárulása levé, egy w. g-
csonnak megvételére felhívást
1917. évi március hó 15. napjának
délután 10 órakor a hely. b. sz.
ar. 1875. XXXVII. t. c. 947. §-a
alján Emerica Adolf keres-
kedő cég terésére készpénz-
fizetés mellett és a vételi felté-
telek ellenében a legelőbbit ígér-
őknek elárveresek.
Aradon, 1917. évi március hó
6. napján.
Györfy Arnold,
Mr. járásbírósgátnak végrehajtó.

Magyar gőzgépeket

Kompond és stabil gőzgépeket
Gőzcséplő garnitúrákat
Magánjáró lokomobilokat
Cséplőszekrényeket
Esztergapatókat
Hőfejítőket
Elevátorokat
Motorokat
Gőzkeket és
Gőzkazánokat
javítottan állapotban vásárol-
nak készpénzfizetés ellenében
FRIEDRICH TESTVÉREK
gépgyára, Temesvár.

183-1917. g. sz.

Nyilvános verseny tárgyalási hirdetés.

Arad sz. kir. város gazdasági széké a város közönsége részére az
1917-18. éredben szükséges hateres köbméter tűzfának szállítása
kánt 1917. évi március hó 12-én d. e. 10 órakor nyilvános verseny-
tárgyalást tart.
Az ajánlatban részletesen megjelölendő az ajánlott tűsifa vágá-
tási, termelési ideje, a fa minősége (hasáb vagy dorongfa) milyensége
(cses, hák, etc), a termelés helye és a fának 1000 kilogrammos
w ggononkinti ára, nemkülönben a fátétel feltételek s hogy a fa
vételárának kifizetésénél a nyug. árbeli költségeket ajánlattevő fizeti-e.
Banaipénzül lehetendő 10.000 korona készpénzben, vagy elfogad-
ható értékpapirokban.
A versenytárgyaláson csak írásbeli ajánlatokkal lehet részt
venni.
Az írásbeli ajánlatok kártyán a versenytárgyalás megkezdése
előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha szokos a
bánapénzben a városi pénzárho tör. ént befizetését igazoló letéti-gy
mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy a feltételeket
ismeri és elfogadja.
A versenytárgyalási feltételek a gazdasági tanácsnok úrnál a
versenytárgyalást megelőzőleg is megtekinhetők.
Arad sz. kir. város gazdasági székének 1917. évi február hó 26-án
tartott üléséből.
A gazdasági szék.

Hirdetés.

A magyaradi szőlőbirtokosok a réz gálic kimutatást meg-
tekinthetik a magyaradi községházában március hó 6-8-ig és
ugyanakor kötelesek az árát kifizetni.
Magyarad, 1917. évi március hó 2.
Popescu, jegyző.
Mihus János, bíró.